

TIRGUS UN SOCIĀLO PĒTĪJUMU CENTRS
BALTIJAS DATU NAMS

FOKUSA GRUPU DISKUSIJAS

NVO CENTRA DARBĪBAS VĒRTĒJUMS

APRĪLIS 1998

Baltijas Datu nams
Akas ielā 5/7
Rīga LV-1011
Tel: 7312484
Fax. 7312483

Saturs

<i>Metodoloģija</i> _____	3
<i>Grupu dalībnieku sociāli demogrāfiskais raksturojums</i> _____	4
<i>Kopsavilkums</i> _____	6
<i>Pētījuma rezultāti</i> _____	9
Izpratne par NVO centra mērķiem un uzdevumiem _____	9
NVO centra sniegto pakalpojumu izmantošana, to novērtējums _____	11
Ieteikumi un rekomendācijas NVO centram _____	15
Attieksme pret maksas pakalpojumu ieviešanu NVO centrā _____	22
NVO centra valdes darbības vērtējums _____	25
Etnisko attiecību raksturojums NVO sektorā un iespējamā NVO centra loma etnisko attiecību uzlabošanā _____	26
Viedokļi par Latvijas likumdošanu attiecībā uz sabiedriskajām organizācijām _____	29
NVO attiecības ar valsti un pašvaldībām _____	32
NVO nozīme pilsoniskas sabiedrības veidošanās procesā, sabiedrības iesaistīšanās sabiedriskajās organizācijās _____	33
Nevalstisko organizāciju pašraksturojums un salīdzinājums _____	35
<i>Diskusijas plāns</i> _____	39

Metodoloģija

Pētījuma mērķi	<ul style="list-style-type: none"> - noskaidrot sabiedrisko organizāciju pārstāvju viedokli par NVO centra mērķiem un uzdevumiem; - noskaidrot sabiedrisko organizāciju pārstāvju attieksmi pret NVO centra pakalpojumiem, to izmantošanu; - noskaidrot sabiedrisko organizāciju pārstāvju viedokli par likumdošanu, kas skar NVO Latvijā; - noskaidrot sabiedrisko organizāciju pārstāvju vērtējumu NVO sadarbībai ar valsts un pašvaldības iestādēm un pilsoniskās sabiedrības veidošanās procesam Latvijā; - noskaidrot sabiedrisko organizāciju vēlmes un vajadzības attiecībā uz NVO centru.
Metode	mērķa grupu diskusija
Respondentu skaits grupā	8- 10 dalībnieki
Respondenti	grupu dalībnieki bija sievietes un vīrieši, sabiedrisko organizāciju pārstāvji vecumā no 21 - 70 gadu vecumam
Pētījumu veica	Baltijas Datu nams Akas 5/7, Rīga LV 1011 tel. 7312484 fax: 7312483 Projekta vadītāja - Inese Ozoliņa Atskaiti sagatavoja - Inese Ozoliņa, Liene Čaplinska

Tika veiktas četras mērķa grupu diskusijas, kuras notika no 21. - 23.aprīlim. Diskusijas tika organizētas atsevišķi NVO centra lietotāju “stipro” organizāciju un “vājo” organizāciju vidū, NVO centra nelietotāju organizāciju vidū un NVO centra lietotāju organizāciju vidū ar sarunu valodu krievu valodu.

Grupu dalībnieku sociāli demogrāfiskais raksturojums

1. grupa (latvieši, "stiprās" organizācijas, NVO centra lietotāji)

Nr.	VĀRDS	VECUMS	NODARBOŠANĀS	ORGANIZĀCIJA
1.	Ivonna	34	sekretāre - grāmatvede	Jaunatnes sporta klubs "Velogrupa"
2.	Ilze	31	sekretāre	Latvijas Mazpulku organizācija
3.	Ieva	22	bibliotekāre	Vides aizsardzības kluba Zaļā bibliotēka
4.	Inese	40	biedrības prezidente	Latvijas un ārzemju draudzības biedrību savienība
5.	Lolita	41	atbildīgā par finansēm	Ekonomikas skolotāju asociācija
6.	Francis	59	biedrības vadītājs	Olaines dzīvokļu tpašnieku biedrība
7.	Solveiga	27	direktora asistente	LGP un SVA "Papardes zieds"
8.	Ivars	33	apvienības prezidents	Invalīdu un viņu draugu apvienība "Apeirons"
9.	Ruta	49	centra vadītāja vietniece	Latvijas pašvaldību mācību centrs
10.	Una	30	sekretāre - izpilddirektore	Latvijas Sarkanā krusta Tukuma rajona komiteja

2. grupa (latvieši, "vājās" organizācijas, NVO centra lietotāji)

Nr.	VĀRDS	VECUMS	NODARBOŠANĀS	ORGANIZĀCIJA
1.	Lauma	37	māksliniece	Ādažu Kultūras Izglītības centrs
2.	Jānis	31	namīpašuma apsaimniekotājs	Jūrmalas Namsaimnieku biedrība
3.	Biruta	49	priekšsēdētājas vietas izpildītāja	"Rūpju bērns - Latgales priekšpilsēta"
4.	Ārija	37	restaurātorē	Latvijas Restaurātoru biedrība
5.	Māra	37	direktora vietniece	Rīgas Skolēnu Pils. Skolēnu tūrisma organi-zācija "Kalva - Doss"
6.	Jānis	45	asociācijas prezidents	Sociālās palīdzības centrs "Dots devējam atdodas"
7.	Ritvars	21	students	LU Žurnālistikas un komunikācijas fakultāte
8.	Janīna	54	asistente	Filozofijas un socioloģijas institūts
9.	Benita	48	invalīde	"Lietišķi - etnogrāfiskā apvienība"

3. grupa (latvieši, NVO centra nelietotāji)

Nr.	VĀRDS	VECUMS	NODARBOŠANĀS	ORGANIZĀCIJA
1.	Silvija	63	galvenā bibliotekāre	Latvijas Nacionālā bibliotēka
2.	Zigurds	69	projekta veidotājs	Rīgas Pilsētas Zemgales priekšpilsētas pensionāru biedrība
3.	Ivars	43	fizikultūras skolotājs	Latvijas jaunatnes Sporta tūrisma federācija
4.	Pārsla	63	pētniece	Sieviešu pētniecības centrs
5.	Ilmārs	49	pasniedzējs	Latvijas Tālmācības centrs
6.	Andris	28	menedžeris	“Vecāki pret narkotikām”
7.	Filips	24	fonda vadītājs	Sadarbības fonds
8.	Uldis	38	prezidents	Latvijas džeza asociācija

4. grupa (krievi, NVO centra lietotāji)

Nr.	VĀRDS	VECUMS	NODARBOŠANĀS	ORGANIZĀCIJA
1.	Ļubova	51	valdes priekšsēdētāja	Latvijas vientuļo māšu biedrība “Iniciatīva. Cerība. Palīdzība”
2.	Jeļena	24	direktora vietniece	CARP (Collegiate Association for the Research of Principles) -Tikumiskās izglītības asociācija
3.	Tatjana	23	psihologs	Rīgas Geštaltcentrs
4.	Roberts	24	vadītājs	Studentu atbalsta fonds
5.	Ņina	61	pensionāre	Latviešu krievu kultūrvēsturisko kontaktu centrs “Krišjāna Barona biedrība”
6.	Nikolajs	54	mākslinieciskais vadītājs	Latvijas krievu koncertu - teātru kultūras darbinieku biedrība
7.	Šakro	35	prezidents	Internacionālais atturības klubs “Avante”
8.	Natālija	52	darbiniece	Aleksandra Meņa Starptautiskais labdarības fonds
9.	Jurijs	22	izpildsekretārs	Latvijas cilvēktiesību komiteja (F.I.D.H.)

Kopsavilkums

Aplūkojot fokusa grupu diskusijās iegūtos sabiedrisko organizāciju pārstāvju priekšstatus par NVO centra misiju un mērķiem, jāsecina, ka no NVO centra tiek sagaidīta ļoti daudzpusīga darbība. Pētījuma dalībnieku skatījumā NVO centra uzdevumos ietilpst sekojoši uzdevumi:

- palīdzēt nevalstiskām organizācijām materiāli - ar telpām, kopētāja izmantošanu, Interneta lietošanu u.c.;
- palīdzēt nevalstiskām organizācijām informatīvi - ar konsultācijām, kursiem, forumiem u.c.;
- palīdzēt nevalstiskām organizācijām garīgi - celt pašapziņu, iedrošināt, likt sajūst atbalstu no centra un citu nevalstisko organizāciju puses, ļaut sevi izjust kā spēku, kas var ietekmēt politiskos un sociālos procesus u.c.;
- koordinēt un vadīt nevalstiskās organizācijas Latvijā, uzturēt un paplašināt NVO tīklu;
- konsolidēt (savstarpēji iepazīstinot un informējot vienai par otru) sabiedriskās organizācijas neatkarīgi no to dalībnieku nacionalitātes;
- reprezentēt nevalstiskās organizācijas sabiedrībā - izskaidrot un popularizēt to nozīmi un lomu, aktivizēt un stimulēt cilvēkus apvienoties un veidot sabiedriskās organizācijas.

Kopumā lielākā daļa pētījuma dalībnieku, kas izmanto NVO centra pakalpojumus, atzīst, ka tie ir ļoti nozīmīgi un nepieciešami sabiedrisko organizāciju darbībai un pastāvēšanai. Visvairāk pieminētie pakalpojumi ir konsultācijas, īpaši labas atsauksmes ir par jurista konsultācijām NVO centrā. Tie nevalstisko organizāciju pārstāvji, kas ir apmeklējuši NVO centra rīkotos kursus un seminārus, vērtē tos pozitīvi, uzskatot, ka ir bijuši vērtīgi un noderīgi.

Īpaši tiek izcelts un pieminēts NVO centra rīkotais pasākums - forums, kas, pēc lielākās daļas pētījuma dalībnieku domām, ir bijis produktīvs un informācijas bagāts. Daudziem tas ir ļāvis nodibināt kontaktus ar sev interesējošām sabiedriskām organizācijām, iegūt līdzekļus projektu īstenošanai u.c.; forums ir bijis nozīmīgs arī tādēļ, ka tas sabiedrībai parādījis, ka trešais sektors jau pastāv un attīstās.

Vienlaicīgi līdz ar pozitīvo pakalpojumu un konsultāciju vērtējumu tiek minēti arī kavējoši apstākļi NVO centra darbībā. Galvenā neapmierinātība, kas saistīta ar NVO centra darbību, skar tā darba laiku, pakalpojumu nepieejamību, centra darbinieku pārslogotību, kā arī atsevišķu kursu vai semināru neesamību.

Pētījuma dalībnieki NVO centram pārmet arī atgriezeniskās saites trūkumu vairākos aspektos - daudzi nav saņēmuši paskaidrojumus par projektu atteikumiem, citi nav saņēmuši atbildes par kursiem, vēl citus neapmierina informācijas trūkums par NVO centra valdes darbību.

Apkopojot NVO centam izteiktās rekomendācijas un ieteikumus, kā visnozīmīgākās varētu izvirzīt sekojošas:

- palielināt koordinēšanas lomu, veicināt dialogu veidošanos nevalstisko organizāciju starpā (kā piemērs tiek minētas šī pētījuma ietvaros veiktās diskusijas un

to pozitīvā ietekme uz dalībniekiem), nevalstisko organizāciju saliedēšana pēc interesēm;

- organizēt jaunus kursus (īpaši tiek akcentēta kursu nepieciešamība grāmatvedībā un likumdošanā);

- vairāk popularizēt nevalstisko organizāciju un paša centra darbību dažādos masu saziņas līdzekļos - gan televīzijā, gan radio, gan presē, biežāk un ar plašāku informāciju varētu iznākt arī NVO centra ziņas.

Attiecībā uz maksas pakalpojumu ieviešanu, pētījuma dalībnieku vidū var konstatēt tendenci, ka nabadzīgās organizācijas to neatzīst, jo bieži vien līdzekļi šādu organizāciju vajadzībām tiek ņemti no personīgajiem ienākumiem. Līdz ar to maksas ieviešana mazajām, jaunajām vai maz attīstītajām organizācijām daudzos gadījumos liegtu pieeju pie pakalpojumiem. Tāpēc tieši no šādām organizācijām tiek piedāvāti alternatīvi varianti - daļēja apmaksā, jaukta sistēma (daži pakalpojumi par velti, daži - par samaksu), organizāciju diferenciacija utt. Attīstītākās organizācijas piekrīt maksas ieviešanai, jo saskata tajā pozitīvus aspektus - pakalpojumu kvalitātes celšanos, intereses palielināšanos no pašu organizāciju pārstāvjiem u.c.

Raksturojot etniskās attiecības, lielākā daļa pētījuma dalībnieku uzskata, ka no sabiedrisko organizāciju puses nav nekādu ierobežojumu un nav etniska raksturu konfliktu, jo cilvēkus apvieno kopīgas intereses. Tomēr par šķērslī ideālai kopdarbībai var uzskatīt latviešu valodas zināšanas. Tādēļ daudzas organizācijas valodas ziņā izrāda pretimnākšanu un rīko pasākumus krievu valodā, tomēr grupu dalībnieki arī norāda, ka, ja cilvēki nespēj šajā vidē iekļauties, tad tie veido savas organizācijas.

Krievu valodas grupā jautājums par etniskajām attiecībām, īpaši valodu lietošana NVO centra rīkotajos pasākumos, tiek uzverts kā sevišķi aktuāls. Pētījuma dalībniekus neapmierina, ka daļā pasākumu krievu valoda tiek ignorēta, nav nodrošināta sinhronā tulkošana un krievu organizācijas it kā tiek izolētas. Kopumā krievu valodā organizētajā grupā ir izplatīts viedoklis, ka NVO centra uzdevums ir integrēt krievu un latviešu organizācijas, iepazīstināt viņas savā starpā, ko varētu veikt, veidojot diskusijas un savstarpējus kontaktus.

Izvērtējot pastāvošo situāciju likumdošanā, kas skar nevalstiskās organizācijas, grupu dalībnieki atzīmē, ka esošā likumdošana nav sabiedrisko organizāciju attīstību veicinoša un nav labvēlīga sponsoru piesaistīšanai; sabiedrisko organizāciju pārstāvji uzskata, ka no likumdevēju puses ir vērojama pilnīga neizpratne par sabiedrisko organizāciju darbību.

Kopumā var secināt, ka:

- 1) NVO pārstāvju vidū nav informācijas par līdzdalības kanāliem likumu pieņemšanas procesā, un visās nepilnībās tiek vainota valsts;
- 2) NVO pārstāvju vidū dominē viedoklis, ka NVO centram būtu jāuzņemas koordinējoša loma likumdošanas jautājumos un jānodrošina NVO centra lietotājus ar informāciju par aktualitātēm likumdošanā, kas attiecas uz sabiedriskajām organizācijām.

Saskaņā ar nevalstisko organizāciju pārstāvju uzskatu Latvijā trešais sektors ir samērā neattīstīts un sabiedrības aktivitāte līdzdarboties vērtējama kā ļoti zema. Zemās aktivitātes galvenais iemesls ir cilvēku zemais dzīves līmenis un nepieciešamība lielāko daļu laika veltīt iztikas līdzekļu sagādei. Liela nozīme ir arī

tam, ka nevalstiskās organizācijas Latvijā ir sākušas veidoties salīdzinoši nesen, un ir nepieciešams laiks, lai sabiedrībā rastos izpratne par nevalstisko organizāciju nozīmi sabiedrības dzīvē.

Attiecībā uz NVO centru izskan doma, ka NVO centram ir vairāk jāpievēršas nevalstisko organizāciju popularizēšanai un nevalstisko organizāciju savstarpējai integrācijai, palīdzot veidot kontaktus un diskusijas.

Pētījuma rezultāti

Izpratne par NVO centra mērķiem un uzdevumiem

Nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, diskutējot par NVO centra mērķiem un uzdevumiem, izkristalizējas vairāki viedokļi par tā darbības virzieniem.

Vispārinot lielākai daļai pētījuma dalībnieku NVO centrs saistās ar palīdzības sniegšanu nevalstiskajām organizācijām:

- Tas mērķis, kas NVO centram būtu jādara, ir palīdzēt NVO. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)

Daži šo palīdzību izprot kā pakalpojumu (konsultāciju veidā) un tehniskā servisa sniegšanu, definējot centru kā servisa organizāciju, kurai jāsniedz informācija un tehniskā palīdzība:

- Manuprāt, NVO centrs ir tāda kā servisa organizācija, vismaz tādai tai vajadzētu būt, lai tās NVO, kas nejūtas pārāk stipras un drošas, varētu smelties pieredzi no sev tuvām un līdzīgām organizācijām un gūtu kādu papildus informāciju par to, kas pašlaik notiek un kur var projektu iesniegt, kādi fondi ir pieejami. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

- Arī tehnikas izmantošana (jāsniiedz). ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

- Man šķiet, ka galvenais ir tas, ka te ir pieejami dažādi pakalpojumi - zāles īre, kopētāja izmantošana... ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

- NVO centra mērķis ir sabiedrisko organizāciju tehniska atbalstīšana Latvijā. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

Citi pētījuma dalībnieki uzsver nepieciešamību NVO centram sniegt palīdzību apmācību un kursu veidā gan jaunajām nevalstiskajām organizācijām, kurām nav ne pieredzes, ne zināšanu par to, kā veidot savu darbību un stratēģiju, gan jau ilgāku laiku eksistējošām organizācijām, kurām ir radušās neskaidrības savas darbības laikā. T.i., centra uzdevumi ir apmācīšana un konsultācijas, kā arī paralēli tam morāla atbalsta sniegšana jaunajām organizācijām:

- Lielā mērā - apmācību funkcija. Tas, ko viņi dara gan caur presi, gan kursu veidā, tas ir nenovērtējami. It sevišķi jaunajām organizācijām. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

- Ļoti būtiski jaunu organizāciju veidošanas gadījumā ir šīs konsultācijas: ko darīt, kā darīt, kādā veidā veikt savus finansu aprēķinus. Jāveic konsultatīvā funkcija. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

- Mēs zinām, ka te var saņemt kādu informāciju, tā te uzkrājas. Vai projektu pieteikšanas variantus piedāvā. Te var nokopēt. Mēs zinām, ka te var saņemt jurista palīdzību bez maksas, kas, protams, ir ļoti nozīmīgi. Te sniedz kādu atbalstu jaunajām organizācijām. (NVO centra nelietotāja)

- Nefinansēt NVO darbību, bet palīdzēt ar informāciju un tehniku. (NVO centra nelietotāja)

- Centrs vajadzīgs, lai būtu pleca sajūta. Lai tu zinātu, ka vēl ir tādi, kas darbojas un sekmīgi darbojas. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)

Vēl NVO centra mērķi tiek saistīti ar NVO sektora koordinēšanu, strukturēšanu un stimulēšanu paplašināties, tādējādi veicinot trešā sektora izveidošanos un stabilu funkcionēšanu Latvijas sabiedrībā. Tas ir īstenojams, veidojot saiknes starp organizācijām, nodrošinot savstarpējo komunikāciju un informācijas apmaiņu par realizējamiem un topošiem projektiem. Kā uzdevums tiek minēta arī datu vākšana, datu bāzes izveidošana. Tādējādi, pēc pētījuma dalībnieku domām, NVO centram jārealizē koordinatora un vadītāja loma:

- *Primārie mērķi ir attīstīt un paplašināt NVO darbību, tīklu un palīdzēt rasties jaunām organizācijām tajās jomās, kur viņu nav. Un dot sabiedrībai kādu impulsu veidot šīs organizācijas un pastāstīt, kāpēc tas ir jādara. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Attīstīt sabiedrisko organizāciju struktūru Latvijā, to stiprināt u.tt. (NVO centra nelietotāja)*
- *Es domāju, ka galvenā funkcija ir informācija. Jo mēs esam informācijas badā. Ļoti daudzas organizācijas, kas darbojas paralēli, galīgi nezin, ko dara citas. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Es to (NVO centru) uzskatu par jumta organizāciju, bet tā vai nu ļoti smalki vada, vai neuzspiež savu viedokli, bet dod šo iespēju sanākt, pašiem strādāt, iepazīt un veidot. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Informācija, satikšanās, pārspriešana - ko, kurš, kā dara... ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Centram būtu jāveic arī apkopjoša funkcija. Līdzīgas organizācijas - ar līdzīgām problēmām. Tur, kur tās problēmas saskaras, ir jāiet kā vienotam spēkam, nevis kā mazai grupiņai. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *NVO centram ir savedēja uzdevums. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*
- *.. cilvēkus, kas kaut ko dara nevalstiskās organizācijās, nepieciešams apvienot un iepazīstināt vienu ar otru, lai tad palīdzētu viens otram. Tas man šķiet ļoti svarīgi. Tādam centram noteikti jābūt. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

Nevalstisko organizāciju pārstāvji - cittautieši kā vienu no NVO centra uzdevumiem min arī latviešu un krievu sabiedrisko organizāciju konsolidēšanu, savstarpēja kontakta veidošanu un ar valodu saistītās nošķirtības mazināšanu, lai veidotos integrēts NVO sektors, integrēta pilsoniska Latvijas sabiedrība. Ideja par pilsoniskas, integrētas sabiedrības izveidi kā NVO centra mērķi izskan arī citās grupās:

- *Nav pat mēģināts savienot divas puses, kopienas, tādēļ uzskatu, ka NVO centra uzdevums ir integrēt organizācijas - iepazīstināt latviešu organizācijas ar krievu un otrādi. Veidot diskusijas, kontaktēties, lai uzzinātu viens otru. Citādāk sanāk - pāri bezdibenim kontaktēties. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*
- *NVO statūtos bija ierakstīts, ka tās mērķis ir veidot pilsonisku un aktīvu sabiedrību. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Apkopojot iepriekš teikto, varam izdalīt vairākus NVO centra mērķus un uzdevumus pētījuma dalībnieku skatījumā:

- *palīdzēt nevalstiskām organizācijām materiāli - ar telpām, kopētāja izmantošanu, Interneta lietošanu u.c.;*

- palīdzēt nevalstiskām organizācijām informatīvi - ar konsultācijām, kursiem, forumiem u.c.;
- palīdzēt nevalstiskām organizācijām garīgi - celt pašapziņu, iedrošināt, likt sajūst atbalstu no centra un citu nevalstisko organizāciju puses, ļaut sevi izjust kā spēku, kas var ietekmēt politiskos un sociālos procesus u.c.;
- koordinēt un vadīt nevalstiskās organizācijas Latvijā, uzturēt un paplašināt NVO tīklu;
- konsolidēt (savstarpēji iepazīstinot un informējot vienai par otru) sabiedriskās organizācijas neatkarīgi no to dalībnieku nacionalitātes;
- reprezentēt nevalstiskās organizācijas sabiedrībā - izskaidrot un popularizēt to nozīmi un lomu, aktivizēt un stimulēt cilvēkus apvienoties un veidot sabiedriskās organizācijas.

NVO centra sniegto pakalpojumu izmantošana, to novērtējums

Lielākā daļa pētījuma dalībnieku, kas ir NVO centra lietotāji, atzīst tā sniegto pakalpojumu nozīmīgumu viņu organizācijas darbībā un pastāvēšanā. Pozitīvi tiek vērtēts tas, ka šie pakalpojumi ir bijuši bezmaksas:

- *Līdz šim, cik mēs esam sadarbojušies, (ir bijis) diezgan veiksmīgi. Kas mūs ir interesējis, to mēs esam saņēmuši no NVO centra - tieši juridiskā konsultācija. Tas bija liels atspaidis mūsu organizācijai. Tas, ka tas bija par brīvu. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Sākumposmā tādām organizācijām kā mēs tai ir ļoti būtiski atsperties. Tas (bezmaksas pakalpojumi) ir iedrošinoši. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

"Vājās" organizācijas min, ka centra sniegtie pakalpojumi ir cēlušies viņu pašapziņu, sniedzot pamatzināšanas:

- *Centrs ļoti daudz dara pašapziņas celšanai. Mēs sākumā atnācām tādi bikli un nevarīgi, un kusli, tad beidzām kursus un sasparojāmies, uzrakstījām projektu un tikām pie naudas. Tagad, protams, izmantojam gan zāli, gan Internetu, gan juristu - ko vien varam. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Galvenie pakalpojumi, kas tiek pieminēti un tāpat arī izmantoti, ir konsultācijas, kas tiek vērtētas ļoti pozitīvi. Piemēram, runājot par juridisko konsultāciju, vairākkārt izskan atzinums par konsultantes augsto kompetenci likumdošanā, kas skar nevalstisko organizāciju darbību:

- *Man patīk, ka šīs konsultācijas ir profesionāli labā līmenī. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Vienīgā vieta, kur šo informāciju (juridisko) var gūt, ir šeit. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Tāpat atzinīgi tiek vērtēti kursi, kuri cilvēkiem sniedz pamatzināšanas par sabiedriskās organizācijas funkcionēšanu un vadīšanu, kā arī informācijas apkopošana un izplatīšana caur NVO centra avīzi. Daudzi pētījuma dalībnieki atzīst, ka tieši centrā iegūtā informācija ir radījusi iespēju viņu organizācijai "izdzīvot", realizēt daudzus projektus un līdz ar to reāli darboties:

- *Mēs šeit paņēmām gan kursus, kas saistīti ar projekta rakstīšanu un finanšu piesaisti, gan jurista konsultāciju. Faktiski mēs izsūcām visu, ko par brīvu te var dabūt. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

- *Mēs izmantojām visu, kas te ir pieejams. Ņēmām zālīti, izmantojām kopējamo aparātu, griezāmie pie jurista. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

- *Es esmu izmantojusi visu, kas iespējams. Šeit ir brīnišķīgi treniņu kursi. Pašas labākās atmiņas par tiem - NVO vadītāju sagatavošana. Un, protams, visi tehniskie pakalpojumi, izņemot kompjūteru manas nepratnes apieties dēļ. Un literatūra - arī ļoti svarīgi. NVO biļetens praktiski ietver visu informāciju par NVO organizācijām. Tie, kas vēlas, var iedot savu informāciju. Tas, ko mēs no turienes saņemam, es uzskatu, ir pietiekami daudz.. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

- *Kad aizeju uz NVO centru, izpētu visu svaigo informāciju, tad piemēroju to sev - ko es varētu izmantot. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

Īpaši tiek izcelts un pieminēts NVO centra rīkotais pasākums - forums, kas, pēc lielākās daļas pētījuma dalībnieku domām, ir bijis produktīvs un informācijas bagāts. Daudziem tas ir ļāvis nodibināt kontaktus ar sev interesējošām sabiedriskām organizācijām, iegūt līdzekļus projektu īstenošanai u.c.:

- *Mums daudz ko ir devis forums - materiālus, papildlīdzekļus, uzzinājām, kādas organizācijas darbojas blakus. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

- *Man liekas, ka šī akcija (forums) bija ļoti plaši izvērstā, saņēmu četras vēstules ar ļoti sīkiem norādījumiem. Ļoti daudz visi strādāja. (NVO centra lietotājs, grupa krievu valodā)*

Daži pētījuma dalībnieki uzsver tādu foruma pozitīvu momentu, ka tas ir "pieteicis" nevalstiskās organizācijas Latvijā, parādījis sabiedrībai, ka trešais sektors jau pastāv un attīstās un ka tam jau ir sava vieta sabiedrisko procesu norisē:

- *Liels impulss neapšaubāmi bija forums. Visai valstij tika parādīts, ka šādas organizācijas ir, un katrs varēja izlikt kaut kādu reklāmu par sevi. "Uz citiem paskatīties un sevi parādīt" - kā tautā saka. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Citiem forums saistās ar problēmu aktualizāciju un izkristalizēšanos, kas skar nevalstiskās organizācijas:

- *Forums parādīja, ka organizācija ir smaga lieta, ka to ir jāmācās. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Daži pētījuma dalībnieki uzskata, ka forums bija pārāk plašs pasākums, tāpēc arī informācijas daudzums bijis liels un virspusējs:

- *Mēģinājums bija forums, milzīgs pasākums, bet līdz ar to nedaudz paviršs - visa kā pa druskai, bet nekā nopietna. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

Tāpat atsevišķi pētījuma dalībnieki atzīst, ka forums bija kā vilnis - uznāca un pārgāja. Tā iedvesma, tā aizrautība, kas parādījās foruma norises laikā, ir jau noplakusi, un nav vērojamas nekādas izmaiņas organizāciju darbībā:

- Forumā ir vilnis, uzplūdi. Tad satiekas. Paiet laiks un pļukt. Visi izklīst. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)

Kopumā pētījuma dalībnieki, runājot par centrā saņemtajiem pakalpojumiem un informāciju, sniedz to atzinīgu un pozitīvu vērtējumu. Tie nevalstisko organizāciju pārstāvji, kas ir apmeklējuši NVO centra rīkotos kursus un seminārus, vērtē tos pozitīvi, uzskatot, ka ir bijuši vērtīgi un noderīgi:

- Informācija, kas parādās par NVO centra presē, stimulē biedrību aktivitāti, it sevišķi viņu pasludinātie konkursi - dažkārt biedrības nīkuļo, bet, pateicoties NVO centra aktivitātēm, viņi tomēr saņem daudz. Tieši informācijas jomā centram ir ļoti laba, pozitīva nozīme. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

Arī sniegto pakalpojumu nozīme jauno organizāciju darbībā ir liela, jo bieži vien tām ir ierobežoti līdzekļi telpu īrēšanai u.c. par maksu iegūstamām lietām, kas svarīgas ikdienas funkcionēšanai:

- Pakalpojumi ir ļoti vajadzīgi. Sevišķi mazām organizācijām, kas nevar algot savus darbiniekus. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

Pozitīvi tiek vērtēts arī tas, ka NVO centrs ir izveidojis reģionālos centrus, tādējādi cenšoties palīdzēt arī rajonos esošajām nevalstiskajām organizācijām:

- Ļoti jauki, ka centrs ir izlaidis tā kā zirneklis savu tīklu uz visām pusēm - reģionālās nodaļas, kas aktīvi darbojas gan Alūksnē, gan Tukumā, Kurzemē. Latgale laikam neaktīvāka, diemžēl. Bet ļoti jauki, ka centrs arī paplašinās un aizvien vairāk kaut ko dara, un meklē jaunus ceļus. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)

Daži pētījuma dalībnieki centra ieguldījumu nevalstiskās organizācijās vērtē augstāk nekā atdevi no pašām nevalstiskām organizācijām:

- Atdeve no centra ir daudz lielāka, nekā tas saņem pretī. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)

Vienlaicīgi līdz ar pozitīvo pakalpojumu un konsultāciju vērtējumu tiek minēti arī kavējoši apstākļi NVO centra darbībā. Piemēram, pieejamība pakalpojumiem. Pētījuma dalībnieku skatījumā ir vērojama tendence, ka NVO centra pakalpojumi kļūst arvien grūtāk pieejami, un iemesls tam var būt pieprasījuma pieaugums no nevalstisko organizāciju puses, kā arī centra nespēja uz šo pieprasījumu reaģēt:

- Jautājums par pieejamību: pēdējā laikā ir ļoti grūti piekļūt šiem pakalpojumiem - vai nu lietotāju ir par daudz vai arī centrs ir pārāk mazs. Pašā sākumā bija vieglāka pieeja. Pašlaik, lai bibliotēku izmantotu, lai uz konsultācijām un semināriem pieteiktos, savlaicīgi jāpiesakās. Tas notiek drausmīgi ātri - kamēr tā informācija līdz manīm aiziet, es atnāku - mani nevar pieņemt, es iepriekš piesakos - tad viss ir nokavēts. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

- Es mēģināju pieteikties uz semināra apmācību, bet netiku nezin kāpēc tajā grupā iekšā. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)

- Traucē pierakstīšanās, īsais laiks - pusstunda, jo ir tikai viena juriste. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

Tāpat bieži tiek runāts par NVO centra darba laiku. Dažiem pētījuma dalībniekiem tas šķiet neērts, jo atsevišķi pakalpojumi ir pieejami tikai no rīta vai agrās pēcpusdienās, bet citi, savukārt, tikai vakaros:

- *Nesakrīt tas laiks, kad es varu ienākt, un tas laiks, kad centrs ir atvērts. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Principā mēs ar visu esam apmierināti, vienīgi laiks - no 5 līdz 7. Iepriekšējā reizē mēs vienkārši neieklāvamies, bet tā kā es zinu, ka laiku pagarinās līdz plkst 9, problēma automātiski pazūd. (NVO centra lietotājs, grupa krievu valodā)*
- *Zāļiti neizmanto laika dēļ - vajadzētu līdz plkst 21 vismaz, varbūt ne katru dienu. Tas būtu svarīgi. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*
- *Kompjūteru laiks arī pārāk ierobežots. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*
- *Tā kā NVO pārstāvji galvenokārt ir strādājoši cilvēki, kas ar sabiedrisko organizāciju darbību nodarbojas ārpus darba laika, tad tehnikas un zāles izmantošanas laikus varētu samazināt no rīta, bet palielināt vakaros. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*
- *Varētu būt kādas dienas rīta pusē (pieņemšanas laiki). ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Paši nevalstisko organizāciju darbinieki problēmas, saistītas ar NVO centra darba laiku, skaidro tādējādi, ka lielākā daļa organizāciju darbinieku ir nodarbināti citur. Bet ar sabiedrisko darbu nodarbojas savā brīvajā laikā, kas katram no viņiem ir savādāks - vakari, rīti, pusdienlaiki, sestdienas, svētdienas:

- *(Brīvais laiks parādās) nevienmērīgi. Tad vairāk, tad atkal mazāk. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Atsevišķiem pētījuma dalībniekiem neērtības sagādā angļu valodas nezināšana, kas traucē izmantot lielāko daļu literatūras, kā arī cita veida informāciju, kas ir pieejama centrā:

- *Angļu valodas problēma, bet ļoti daudz informācijas ir angļiski. Ja būtu konsultatīvi kursi, tulks - tas būtu liels atbalsts NVO centra lietotājiem. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

Daži nevalstisko organizāciju pārstāvji atzīst, ka, ierodoties NVO centrā, viņi ir jutušies apjukuši, jo nezinājuši, kas kur atrodas, kā lietot kopētājus, kā izmantot kompjūterus u.t.t., bet centra darbinieki ir bijuši pārāk aizņemti, lai viņiem kaut ko paskaidrotu:

- *Cilvēkiem pirmo reizi atnākot, lāgā nesaprot, kur viņam būtu jāvērsas. Nav nekādu norāžu, kur viņam ko meklēt. Sekretāre vienmēr ir aizņemta. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Cilvēks jūtas kā nevajadzīgs, tā kā lieks. Tas samulsina. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Cilvēks ir pārāk noslogots. Vienam cilvēkam vienkārši ir grūti uz tik daudzām pusēm vērst savu uzmanību... Vajadzētu vairāk darbinieku. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Pārmetumi izskan arī no nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, kas neizmanto NVO centru. Viņi uzskata, ka centrs bieži vien palīdzību sniedz tām organizācijām, kurām jau ir kaut kādi līdzekļi un pamatzināšanas, bet ar tām organizācijām, kurām ir

vislielākās grūtības, netiek strādāts. Varbūtējie iemesli tiek meklēti apstākļi, ka centrs nav pilnībā informēts par NVO patieso materiālo stāvokli vai arī grib radīt labu iespaidu par sevi:

- *NVO centrs atbalsta organizācijas, kas būtībā nav atbalstāmas un eksistē uz nepareiziem finansiāliem pabalstiem. (NVO centra nelietotāja)*
- *Vai nu NVO centrs nav pietiekami informēts, vai arī ārkārtīgi cenšas nodrošināt mundiera godu. Kritērija nav - lai palīdzētu tiem, kam grūti un kas godīgi, bet tiem, kas jau spīd un laistās. Tas attiecas uz kopējo politiku un nostādni, kas kopumā ir nehumāna. (NVO centra nelietotāja)*

Iemesls šādai attieksmei varētu būt faktā, ka daudziem no NVO centra nelietotājiem ir atteikts projekts un nav sniegts atbalsts tā realizēšanai, kā arī sajūta, ka nespēj konkurēt ar citām organizācijām, kurām ir zināšanas un iemaņas projektu rakstīšanā, bet projektu neakceptēšana NVO centrā tiek uztverta ar neizpratni vai netaisnības izjūtu:

- *Konkrēti mums NVO centrā neviens projekts neiet cauri. (NVO centra nelietotāja)*
- *Lai uzrakstītu un dabūtu naudu, ir jāiegulda liels darbs. Nevar atrast naudu vienam cilvēkam, kas uzrakstītu šo projektu. (NVO centra nelietotāja)*
- *Problēma ir, ka lēmumu pieņemšanas process nav caurspīdīgs. Neviens nezina, kādēļ viņu projekts tiek atteikts. (NVO centra nelietotāja)*
- *No vienas puses NVO centrs uzņemas šo izglītojošo lomu - pamācīt, kā rakstīt projektus, bet pēc tam sausi pasaka - neesi izturējies. Ne līdz galam īsteno savu izglītojošo funkciju - divi, sēdies, Tu neesi izturējies. (NVO centra nelietotāja)*

Vienlaicīgi ar NVO centra kritiku tiek izteikts arī atbalsts un atzinīgs tā darbības vērtējums no NVO centra nelietotājiem:

- *Mans priekšstats ir, ka viss ir ļoti normāli. Cilvēki strādā un sniedz palīdzību, kādu nu viņi ir spējīgi sniegt - kopēšana, konsultācijas, apmācība u.t.t. Kā mēs to spējam izmantot un cik veiksmīgi izmantot - tā jau ir mūsu problēma. (NVO centra nelietotāja)*
- *Es esmu piedalījies projektā sastādīšanas seminārā, kas visumā bija labs. (NVO centra nelietotāja)*

Kopumā esošie kursi un semināri tiek uzskatīti par kvalitatīviem un noderīgiem praktiskajā organizāciju darbībā. Galvenā neapmierinātība, kas saistīta ar NVO centra darbību, skar tā darba laiku, pakalpojumu nepieejamību, centra darbinieku pārslogotību, kā arī atsevišķu kursu vai semināru (piemēram, grāmatvežu) neesamību. Centra nelietotāji, savukārt, ir neapmierināti ar to, ka neizjūt atgriezenisko saiti ar centru, kad tiek iesniegts projekts un tas netiek akceptēts. Viņiem neveidojas priekšstats, pēc kādiem kritērijiem strādā un funkcionē NVO centrs.

Ieteikumi un rekomendācijas NVO centram

Jau iepriekš runājot par nepilnībām un trūkumiem, saistītiem ar NVO centra sniegtajiem pakalpojumiem, izskan atsevišķi ierosinājumi un rekomendācijas. Tās ir:

- pakalpojumu nepieejamība un darbinieku pārslogotība, ko varētu risināt ar NVO centra paplašināšanu;
- darba laika izmaiņas, lai pakalpojumi būtu pieejami arī vakaros (līdz plkst 21), kā arī dažas reizes nedēļā no rītiem.

No grupu diskusiju dalībniekiem izskan arī citi ierosinājumi. Viens no tādiem ir koordinēt nevalstiskās organizācijas. Tas ir iespējams, radot starp nevalstiskām organizācijām dialogu, kas sekmētu to apvienošanu pēc interesēm:

- *Ir vēlme pēc koordinācijas. Viens pazīst vienu, otrs - vēl kādu. Bet pārējiem informācijas nav. Varētu uztaisīt it kā forumu, bet ar ievirzi, piemēram, (par) jauniešiem un bērniem. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Varētu uzaicināt sanākt kopā kontaktpersonām, kā tas pašlaik notiek. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Būtu svarīgi, ka visas organizācijas vienā nozarē būtu konsolidētas, koordinētas. NVO centrs varētu izveidot viņu forumu... Varētu mācīties viens no otra, citu kļūdām. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Vēlētos, lai vairāk parādītu saistību starp dažādām organizācijām, prezentētu organizācijas NVO centrā, lai labāk iepazītos. Forums bija tikai vienreiz, no tiem stendiem, kas tur bija, ne ļoti daudz varēja uzzināt par organizācijām, un daļa no tām nenodarbojas reāli ar to. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

Lai NVO centram būtu vieglāk koordinēt nevalstisko organizāciju darbību, tiek ierosināts katrai organizācijai reizi gadā atsūtīt uz centru anotāciju par to, kas ir padarīts. Tas ļautu centram apzināties, kādi ir organizācijas darbības virzieni un palīdzētu orientēties interešu grupu veidošanā, rīkojot pasākumus. Tāpat pētījuma dalībnieki uzskata, ka šāda informācija būtu interesanta pašiem NVO darbiniekiem, tāpēc šīs anotācijas varētu publicēt NVO centra avīzē:

- *Varbūt būtu jēga, ja katra organizācija izsūtītu nelielu anotāciju par to, kas ir padarīts. Tad jau Jūs paši (domāts centrs) varētu grupēt pēc interešu grupām. Būtu atsaucība no pašu organizāciju puses un Jūs arī vairāk viņiem varētu piedāvāt. Tātad Jūs varētu palūgt, lai Jums atsūta anotācijas par gadā padarīto. Tas būtu labs atskaites punkts. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Jūs jau varētu rakstīt arī uz avīzīti. Tad tas būtu visiem. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Noderīgas varētu būt anotācijas arī par darba grupu darbību, kas izveidojušās foruma laikā:

- *Kur ir iznākušas tās darba grupas, kas bija forumā? Tās, piemēram, varētu apkopot šīs anotācijas. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Varbūt šādu atskaišu un anotāciju sūtīšana daļēji mazinātu tādu problēmu kā nedarbojušos organizāciju atlasī no tām, kas pastāv un aktīvi darbojas. Bieži vien organizācijām, meklējot kontaktus, ir grūti tos dibināt sakarā ar to, ka informācija par organizācijām nav pilnīga vai novecojusi un daudzas organizācijas, kas ir reģistrējušās, vairs nedarbojas. Tāpēc tiek ieteikta aktīvo sabiedrisko organizāciju atlase:

- *Būtu labi, ja notiktu to organizāciju atlase, kas aktīvi darbojas, lai ar tām varētu kontaktēties. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

- *Organizāciju prezentācija, kas reāli darbojas. Un tad šīs organizācijas savākt - ar seju pret seju, lai prezentētu savas sfēras, darba specifiku. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*
- *Biļetens ir tikai acīm tverams, vajadzētu tikšanos - praktiskām lietām. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

No grupas krievu valodā izskan ierosinājums izstrādāt programmu ar mērķi apvienot nevalstiskās organizācijas jeb, citiem vārdiem, integrēt tās, lai nošķirtība, kāda pastāv starp latviešu un citu tautību organizācijām, mazinātos vai izzustu:

- *Vajag izstrādāt rekomendācijas NVO centram, kā šo situāciju (domāts divas nevalstisko organizāciju puses - latviešu un citu tautību) izlabot, lai nauda, kas nāk no Eiropas, tiktu tērēta pēc tās mērķiem - uzlabot attiecības starp NVO. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

Kā ierosinājums šajā jautājumā izskan arī nepieciešamība apmācīt NVO darbiniekus diskutēt, pamatot savu viedokli, veidot kompromisus:

- *Lielākā daļa cilvēku neprot diskutēt, vajadzētu cilvēkus apmācīt, nevis (likt) reproducēt uzvedību - "dari tā kā es", bet iemācīties veidot viedokli, par diskusiju formu - apaļo galdu u.c. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*
- *Apmācīt diskusijai. Apsēdināt vienu latvieti un vienu krievu, lai latvietis uzzina krievu problēmas, kuras viņš nezina. Jāsāk ar diskusijas metodes apgūšanu, lai ierobežotu emocijas, neizkristu no rāmjiem, runātu korekti. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

Tiek ierosināts izpētīt un apkopot NVO centra lietotāju vēlmes, kas saistītas ar semināriem un kursiem. Un, balstoties uz tām, izveidot jaunus kursus par pašreiz aktuālām tēmām. Kā piemēru var minēt jau iepriekš izskanējušo domu par angļu valodas un saskarsmes kursu nepieciešamību:

- *Vajadzētu, ka apkopo tās vēlmes, kas grib vēl kaut ko pamācīties semināros. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Vai nu jābūt konsultantam uz vietas, kas veic šādas konsultācijas, vai nu jāveido pēc pieprasījuma tādi kursi. Aptauju veidā aptaujājot organizācijas, kādi ir sāpošie jautājumi, tad veidot šādu kursu programmu. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Īpaši izcelta tiek likumdošanas kursu nepieciešamība, jo izmaiņas likumdošanā notiek nepārtraukti un izsekot tām ir ļoti grūti, kaut arī jaunie likumi un labojumi tiek publicēti presē:

- *Jaunāko likumdošanu kursus. Jo izmaiņas likumdošanā ir ne tikai grāmatvedības jautājumi. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Viss mainās tik ātri. Informāciju jau tanī presē it kā ieliek. Bet nevar jau izsekot, kas tur attiecas uz sabiedrisko sektoru, kurš no pantiem un kādā veidā. Tās interpretācijas ir daudz un dažādas. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Tik pat aktuāli ir arī grāmatvežu kursi vai konsultācijas. Kā daudzi pētījuma dalībnieki uzskata, ja organizācijai nebūs sakārtota grāmatvedība un atrisināti finansiālie jautājumi, tad tā nevarēs ilgi pastāvēt un darboties:

- *Grāmatvedība ir pamatu pamats. Ja tā iet šķībi un greizi, tad arī tā organizācija... ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Domāju, ka daudzās organizācijās, kas reāli strādā ar līdzekļiem, ir grūtības atrast grāmatvedi. Būtu ļoti labi, ja būtu grāmatvedības konsultācijas. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*
- *Vajadzētu seminārus par NVO organizāciju grāmatvedību. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*
- *Vajadzētu konsultantu par grāmatvedību, pastāvošajām problēmām speciālistu, kas izpēta un palīdz. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Vēl kā nepieciešami tiek uzskatīti kursi, kuros sniegtu informāciju vai pamatzināšanas par veidiem, kā ietekmēt valdību un pašvaldības jeb lobēt vai arī kā izveidot piekļūšanu pie lēmumu pieņemšanas gan valdības, gan pašvaldību līmenī. Šeit ietilpst arī kontaktu dibināšana ar masu saziņas līdzekļiem:

- *Būtu labi, ja centrs varētu sagatavot un sniegt informāciju par tiem ceļiem, kur var piekļūt valstij vai pašvaldībām, tādām organizācijām, kuras jau risina kaut kādus jautājumus. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *(Vajadzīgi) kursi, kā NVO strādāt ar valsts struktūrām vai arī biznesa struktūrām. No psiholoģiskā aspekta. Tas būtu ļoti lietderīgi. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Palīdzēt un mācīt organizācijām lobēt pašvaldībās un valdībā. Un kā strādāt ar masu medijiem, kā sabiedrībai pasniegt šīs problēmas, (kā panākt), lai žurnālisti būtu spiesti par to padomāt. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Bieži izskan vēlme seminārus un apmācības rīkot nevis vienu dienu mēnesī un šo datumu ik pēc laika mainīt, bet gan nedēļas nogalēs - no piektdienas vai sestdienas līdz svētdienas pēcpusdienai. Tā būtu ērtāk un finansiāli izdevīgāk izbraukāt cilvēkiem no rajoniem, kā arī vieglāk un padziļinātāk izprast jautājumu, par kuru ir rīkots seminārs:

- *Ir ļoti laba kursu programma, kas tagad ir uzsākta. Bet tā ir ielikta vienreiz mēnesī, dažādos datumos, pēc slīdošā grafika. Reizēm ir grūti piedalīties visā tajā ciklā. Acīmredzot, to pieteikumu ir par daudz. Ideālāks risinājums, manuprāt, ir divu vai trīs dienu kursi pēc kārtas, jo tad cilvēks koncentrējas uz to vienu tēmu vai ciklu un šīs dienas izbrīvē. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Ja sabiedriskās aktivitātes ir pēc darba laika, tad divas dienas pēc kārtas ir vieglāk izbrīvēt. Varbūt tām jābūt sestdienām un svētdienām. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Finansiāli arī vieglāk, dēļ ceļa naudām. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Vēl man NVO patīk tāds zviedru variants: visi sāk piektdienas pēcpusdienā un beidz apmēram svētdienas pēcpusdienlaikā. Strādājošam cilvēkam tas noteikti ir daudz vieglāk. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Tāpat svarīgs un lielu atsaucību guvis ir priekšlikums par sava pastāvīgā raidlaika iegūšanu masu saziņas līdzekļos - televīzijā vai radio, kā arī publicēšanos presē. Tas popularizētu gan NVO centra un nevalstisko organizāciju padarīto darbu, gan trešo sektoru kopumā, gan aktivizētu un izglītotu sabiedrību jautājumos, kas skar

nevalstiskās organizācijas un sabiedrisko darbu. Svarīgi, ka masu saziņas līdzekļos izskanējusi informācija būtu pieejama pašām nevalstiskām organizācijām, informētu tās par notiekošo un veicinātu to saliedētāku darbību:

- *Jābūt informācijai presē. Kāpēc nevarētu būt centram raidījums radio?...Informēt par dažādām NVO problēmām. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Vai jūs nevarētu kādā no radio stacijām apmaksāt radio laiku? Kādu savu diktoru. Lai pusstundu dod informāciju, jo būtu ļoti labi, ja būtu šāda lietišķa informācija. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Tam vajadzētu būt kaut kam patstāvīgam, regulāram, kas ir valsts radio vai TV, pierādīts kā nepieciešams, jo mēs visi tērējam valsts līdzekļus un esam nodokļu maksātāji savā darba vietā. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *NVO centram savu padarīto vajadzētu kaut kā popularizēt centrālajā presē, jo reizēm tas neizskan - kaut vai tāda sasāpējusi lieta kā likumdošana. Esmu dzirdējusi, ka NVO centrs mēģina bīdīt un dibināt komisijas. Bet mēs pārējie nezinām, kur kaut kas mūsu labā tiek darīts. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Svarīgs ir raidlaiks. Sauklis. Muzikālā pauzīte. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Par tematiem. Apaļo galdu, diskusijas un pie viena informāciju. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Vai nevarētu (centrs noorganizēt) vienas stundas programmu televīzijā reizi mēnesī vai nedēļā, lai šāda diskusija tiktu pārraidīta pa TV, cilvēki to redzētu. To vajag redzēt, dzirdēt. Cilvēkiem jāzin, ka kaut kas ir - tad mēs varam ietekmēt valdību, uzdot jautājumus prezidentam. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*
- *Viena no idejām varētu būt izveidot līdzīgu programmu kā "Tēma" par NVO. izvirzīt vienu tēmu un uzaicināt organizācijas, kas savā darbībā ir ar šo tēmu saistītas. Neliels cilvēku skaits. Iespējams, pirms tam ar viņiem ir jāiziet saskarsmes kultūras seminārs. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

Vienlaicīgi pētījuma dalībnieki atzīst, ka sava raidlaika vai arī preses slejas iegūšana nav vienkārša, jo prasa ieguldīt naudas līdzekļus, kas nevalstiskām organizācijām ir problemātiski:

- *Šobrīd runa masu medijos ir tikai par maksas raidījumiem. Nevienam no brīva prāta par NVO nerunā. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Tiek doti dažādi konkrēti ierosinājumi tam, kā realizēt iecerī par masu saziņas līdzekļu izmantošanu:

- *Ar Rīgas Radio tas ir iespējams. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Pusstundu mēnesī TV: ja tu taisi raidījumu par NVO Latvijas 2. kanālā, kas ir izglītojošais kanāls, viņiem kaut kāda maziņa maksā... Varbūt pat ir raidījuma vadītājam jāmaksā... ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Jaunās Avīzes pakalpojumus jau varētu saņemt, jo, cik es saprotu, tā ir NVO centrā reģistrēta. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Jāizmanto arī reģiona avīzes. Tieši tiem reģionālajiem centriem. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

- Varētu izmantot radio programmu "Doma laukums". (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

Vēl viena problēma, saistīta ar naudu, pēc pētījuma dalībnieku domām, rodas no nepieciešamības nevalstiskām organizācijām publicēt savas darbības atskaites Latvijas Vēstnesī. Samaksa par šādu publikāciju ir Ls 30, kas ir ievērojama summa sabiedriskai organizācijai:

- Problēma par to, ka nevalstiskām organizācijām obligāti jāpublicē savas darbības atskaite Latvijas Vēstnesī, kas atvieglotā veidā maksā vismaz Ls 30. Tas būtu jārisina visām NVO organizācijām. Būtu jābūt bezmaksas publikācijai. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

Kā ierosinājums izskan priekšlikums par tikšanās organizēšanu ar politiķiem, ierēdņiem un citiem ekspertiem, kas veicinātu sapratni starp dažādām sabiedrības grupām un nevalstiskām organizācijām, kā arī ļautu risināt pretrunas konkrētajā jautājumā:

- NVO pārstāvjiem (būtu jānorunā) tikšanās ar Latvijas politiķiem, ierēdņiem, kas atbildīgi par reģistrāciju ārzemju ekspertiem u.c. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

Runājot par vēlmēm un ieteikumiem NVO centra darbībā, tiek minēta arī atsevišķu jaunu pakalpojumu ieviešana. Un tie būtu - faksa aparāta izmantošana, telefona izmantošana pret ziedojumiem, videoprojektora iegādāšanās:

- Ir vēlme izmantot faksa pakalpojumu. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

- Mums ir labas videofilmas, ko parādīt skolotājiem, bet mums nav videoprojektora. Esmu pārlicināta, ka daudzās organizācijās ir tādas filmas. Būtu labi, ja NVO centrā būtu videoprojektors - tas, ko sauc par mājas kodoskopu, bet arī videoprojektors. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

Uzmanību pievērš NVO centra nelietotāju ieteikumi, kas lielā mērā saistīti ar projektu realizēšanas grūtībām. Tiek ieteikts attīstīt nevalstiskās organizācijas, kurās ir tikai brīvprātīgie, veidot ar šīm organizācijām atgriezenisko saiti:

- Varētu publicēt tās kļūdas projektos, lai mēs to varētu labot. Pateiktu, kādas kļūdas ir mūsu projektā. (NVO centra nelietotāja)

- Šim centram vajadzētu stimulēt organizāciju attīstību. Daļēji viņi to dara ar tehnisko palīdzību. Bet vai tas ir labākais veids? Varbūt tas nav tas efektīvākais paņēmiens. (NVO centra nelietotāja)

- Būt caurspīdīgākiem savā darbībā un saprotamākiem. (NVO centra nelietotāja)

- Novēlu visu to labāko, bet gribu teikt, ka šī organizācija ir smagnēja un atrauta no tautas. Tādēļ es esmu distancējies no NVO centra. (NVO centra nelietotāja)

- Tehniskā palīdzība, es uzskatu, ir vajadzīga. Bet semināros varētu orientēties vairāk uz organizācijām, kas tiešām ir brīvprātīgie. (NVO centra nelietotāja)

Līdzīgi citu grupu pārstāvjiem, NVO centra nelietotāji nav apmierināti ar darba laiku, tāpēc uzskata, ka centra pakalpojumus pilnībā var izmantot tikai tie, kas nestrādā:

- Redziet, izmantot dotās centra iespējas pilnībā Jūs varat, ja Jūs nestrādājat. (NVO centra nelietotāja)

Tāpat sabiedrisko organizāciju pārstāvji, kas neizmanto NVO centra pakalpojumus, atzīst, ka viņi atrodas informācijas vakuumā. Tādējādi tiek izteikta vajadzība pēc informācijas:

- Mēs esam informācijas vakuumā. (NVO centra nelietotāja)
- Varētu lielāku apmācību sistēmu, vairāk seminārus, lai aptvertu vairāk NVO. (NVO centra nelietotāja)

Apkopojot ieteikumus, var izdalīt pamatvirzienus, kuros pētījuma dalībnieki iesaka darboties NVO centram nākotnē. Tie būtu:

- nevalstisko organizāciju saliedēšana pēc interesēm, rīkojot dialogus un tikšanās;
- nevalstisko organizāciju, kas pārstāv dažādas tautības un valodu grupas, atšķirtības mazināšana un savstarpējā tuvināšana;
- piedāvāto kursu un semināru daudzveidības paplašināšana, balstoties uz pašu nevalstisko organizāciju dalībnieku vēlmēm un vajadzībām. Īpašs akcents tiek likts uz grāmatvedības un juridiskiem kursiem un konsultācijām;
- semināru un kursu rīkošana nedēļas nogalēs, kā arī izmaiņas NVO centra darba laikā;
- NVO pārstāvēšana un popularizēšana masu saziņas līdzekļos - gan presē, gan televīzijā, gan radio;
- informācijas daudzuma paplašināšana (NVO centra avīzē, bukletos u.c.), informācijas aprites palielināšana;
- NVO interešu pārstāvēšana valdībā un pašvaldību līmenī.

Attieksme pret maksas pakalpojumu ieviešanu NVO centrā

Kopumā var izdalīt divus galvenos viedokļus, kas parādās, runājot par maksas pakalpojumu ieviešanu NVO centrā:

- maksas pakalpojumu pozitīvā nozīme motivācijas un attieksmes veidošanā;
- maksas pakalpojumu negatīvā nozīme mazu un finansiāli neattīstītu sabiedrisko organizāciju darbībā.

Pirmā viedokļa piekritēji, kas maksas pakalpojumu ieviešanu atbalsta, pamato to tādējādi, ka maksāšana liek nopietnāk uztvert un attiekties pret pakalpojumu, jo parādās atbildība, saistīta ar naudas iztērēšanu. Tāpat mainās atdeve no cilvēka līdzīgu apsvērumu dēļ:

- *Tas, ko saņem par velti, tas ir kā par velti. Ja samaksā, es lieku savu atbildību iekšā. Daudz savādāka attieksme, ar daudz savādāku attieksmi cilvēks iet uz to pašu pasākumu, un cita atdeve ir. Esmu pilnīgi par to, ka jāmaksā. Jautājums ir, par ko ir jāmaksā un cik daudz ir jāmaksā. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Vēl kā pozitīvu momentu, ko maksas pakalpojumi dotu, pēc pētījuma dalībnieku domām, ir to cilvēku atsijāšana, kas visur iet tāpēc, ka tas ir par velti. T.i., celsies pakalpojumu izmantotāju kvalitāte un samazināsies viņu kvantitāte:

- *Tā mēs atbrīvosim no cilvēkiem, kas iet visur par velti - vai viņiem vajag vai nē. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Raksturīgi, ka "vājās" organizācijas vairāk pauž otru viedokli - negatīvu attieksmi pret šādu pakalpojumu ieviešanu. Tas tiek pamatots ar to, ka organizācijām nav naudas, jo grūti sameklēt sponsorus, tāpēc bieži vien visi izdevumi, saistīti ar sabiedrisko darbu, tiek segti no personīgajiem līdzekļiem. Līdz ar to maksas ieviešana tiek uztverta bez īpaša atbalsta un pat pesimistiski, kā faktoru, kas mazinās cilvēku līdzdalību sabiedriskajā darbā:

- *NVO centrs drusku zaudē to pašu pamatu. Tu atnāc un sastopies ar maksas pakalpojumu - vienalga lats vai desmit lati. Mūs, kas šitās lietas uzņemamies, ļoti daudz ko ieguldām privāti, personīgos līdzekļus. No sākuma atrast sponsoru - to nav. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Patiesībā ir tā - ir kāda interešu grupa, kas grib kaut ko uzsākt. Tas nāk no viņu personīgās kabatas. No kurienes viņi kaut vai latu ņem? ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Tā aktivitāte ir ļoti zema un būs vēl zemāka, ja zinās, ka te ir maksas pakalpojumi. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Tas var iegrožot tos, kas grib pamēģināt. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Izskan viedoklis, ka vajadzētu diferencētu pieeju, ieviešot maksas pakalpojumus. Atsevišķām organizācijām, kas stabili funkcionē un kurām ir līdzekļi, var prasīt maksu, bet jaunām un problemātiskām organizācijām - nevar:

- *Ir jābūt tā, ka daļai noteikti var prasīt maksu. Bet ir tādi, kas vēl nav sagraabinājuši tos Ls 30 reģistrācijai. Tur jābūt diferencētai pieejai. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Ja organizācija uzraksta, ka ir ar mieru maksāt (aptaujā), lai maksā. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

- *Ir jāatšķir bezpeļņas organizācijas un tās, kas ir SIA, kas arī ir reģistrējušās NVO centrā. Varbūt tā var diferencēt. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

- *Vajadzētu noteikt, līdz kādam sliekšnim - skatīties, vai ir maksāspējīgi vai nē; vai ir kādi ienākumi. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Vienlaicīgi tiek atzīts, ka grūti izvēlēties tos kritērijus, pēc kuriem diferencēt un iedalīt organizācijas maksāt spējīgās un maksāt nespējīgās, kā arī kuram uzticēt šo dalīšanu:

- *Kā var noteikt, kā diferencēt? Kurš to noteiks? ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Daži grupu dalībnieki uzskata, ka viss ir atkarīgs no maksas lieluma. Ja cena būs pāris latu, tad pakalpojumi tiks joprojām izmantoti; ja cena pārsniegs piecus latus, tad katrs šāds pakalpojums tiks pārdomāts un, iespējams, neizmantots. Līdz ar to tiks apsvērta iespēja šos pakalpojumus meklēt citur, kur tie būtu pieejamāki:

- *Viens, divi lati - tas jau nebūtu tik izšķiroši, bet Ls 5 līdz 10 vai 20... ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

- *Tas atkarīgs, kāda cena. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

- *Ja ir maksas pakalpojumi, tad organizācijas skatīsies, vai izmantot šos pakalpojumus vai kādus citus, jo piedāvājums ir plašs. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

- *Par maksu es aizietu, kur tuvāk. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Cits viedoklis ir tāds, ka to, vai maksāt vai nemaksāt par kādu pakalpojumu, izšķir motivācija jeb pakalpojuma kvalitāte, tā nepieciešamība un pieejamība:

- *Maksāt var, ja ir motivācija kādam pakalpojumam... Galvenais ir motivācija, par ko kaut vai lats jāmaksā. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

- *Ja pakalpojumi būs kvalitatīvi, man pieejami un ja es jutīšu, ka viņi man ir domāti, neapšaubāmi, būšu gatavs par viņiem maksāt - gan par kursiem, gan konsultācijām. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

- *Jurista pakalpojumus, piemēram, izmantotu atkarībā no tā, cik tie būtu dārgi un cik - nepieciešami. Par maziem jautājumiem - negriezšos. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

- *Galīgas nepieciešamības gadījumā - griezīsies, bet par mazāk svarīgiem, vidējiem jautājumiem - meklēs pie paziņām, izvairīsies un ievērojami samazināsies lietotāju skaits. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

Atsevišķi pētījuma dalībnieki, kas ir pret maksas ieviešanu, kā risinājumu iesaka pakalpojuma sniegšanu pret biedra naudu - noteiktu naudas summu, ko organizācija samaksā par ilgāku laiku šī pakalpojuma izmantošanu, vai savstarpējās pašpalīdzības kases ieviešanu:

- *Varbūt nelielu biedru naudu, bet par katru pakalpojumu... ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

- *Vajadzētu savstarpējās pašpalīdzības kasi, kaut ko tādu. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Kā alternatīva tiek piedāvāta tāda pakalpojumu izmantošanas sistēma, ka pirmais pakalpojums mēnesī tiek saņemts par velti, bet katrs nākošais - par samaksu:

- Ieteikums - vienu reizi mēnesī - bez maksas, vairākas - tad maksas, jo organizācijas ir nabadzīgas. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

Apkopojot teikto par maksas pakalpojumu ieviešanu, var konstatēt tendenci, ka nabadzīgās organizācijas to neatzīst, jo bieži vien līdzekļi organizācijas vajadzībām tiek ņemti no personīgajiem ienākumiem. Līdz ar to maksas ieviešana šīm mazajām, jaunajām vai neattīstītākajām organizācijām daudzos gadījumos liegs pieeju pie pakalpojumiem, kas traucēs tām attīstīties. Tāpēc tieši no šādām organizācijām tiek piedāvāti alternatīvi varianti - daļēja apmaksā, jaukta sistēma (daži pakalpojumi par velti, daži - par samaksu), organizāciju diferenciacija u.t.t.

Attīstījušās organizācijas piekrīt maksas ieviešanai, jo saskata tam arī pozitīvus aspektus - pakalpojumu kvalitātes celšanos, atdevi no pašu organizāciju pārstāvjiem.

NVO centra valdes darbības vērtējums

NVO centra lietotāju “stipro” organizāciju pārstāvju diskusijas gaitā parādās arī jautājums par NVO centra valdes darbību. Kopumā NVO centra valdes darbība tiek vērtēta kā neapmierinoša, jo valdes vēlēšanas bijušas haotiskas, un trūkst informācijas par valdes darbību:

- *Par valdes darbību pat ziņās nav nekādas informācijas. Tā ir tāda kā elite. (“Stiprā” organizācija. NVO centra lietotāja)*
- *Nav mums tās informācijas par valdes darbību. . (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Informācijas trūkums no augšas uz leju. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Šajā diskusijā izskan doma, ka tieši valdei aktīvāk vajadzētu risināt dažādus jautājumus, kas skar nevalstisko organizāciju attiecības ar ārējo vidi:

- *Tai elitei tad arī būtu jādara: jākontaktējas ar pašvaldībām, Saeimu. Tas ir viņu uzdevums. (“Stiprā” organizācija. NVO centra lietotāja)*

Diskusijas dalībnieku secinājumi ir, ka valdei ir jāatskaitās par savu darbību un informācijai par valdes sēdēm ir jābūt pieejamai visiem, tādēļ ir jāriko atklātās valdes sēdes un jāinformē, kad tās notiek:

- *Vajadzētu būt informācijas lapai par jaunāko, kas notiek - valdes sēdē apspriežamie jautājumi u.tt. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Tad nebūs jautājumu, ko valde dara. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Etnisko attiecību raksturojums NVO sektorā un iespējamā NVO centra loma etnisko attiecību uzlabošanā

Visasākās debates par etniskajām attiecībām izvērtās tieši NVO centra lietotāju krievu valodas grupā, kas šeit tika uztverts kā ļoti aktuāls un sāpīgs jautājums, īpaši tas skāra valodas lietošanas problēmu.

Raksturojot citu grupu izteikumus, jāatzīmē, ka lielākā daļa citu grupu pārstāvji uzskata, ka attiecības ir normālas un šajā ziņā nav nekādu problēmu, sevišķi, ja ir iespējama komunikācija latviešu valodā:

- *Viss notiek uz latviešu valodas bāzes un etnisku problēmu nav. (NVO centra nelietotāja)*
- *Ir tikai valodas barjera. Mēs runājam tikai latviski, un tie, kas saprot - tie piedalās. (NVO centra nelietotāja)*

Daudzi diskusiju dalībnieki uzsver, ka sabiedriskās organizācijas ir interešu apvienības, līdz ar to tautību atšķirības netiek izvirzītas priekšplānā:

- *Es domāju, ka nav problēmas. Es neesmu izjutis nekādus konfliktus - krievi/latvieši. Visi ir ļoti draudzīgi un mierīgi līdzās pastāv. Tās intereses jau vieno cilvēkus. Viss ir ļoti normāli. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Tur, kur cilvēki ir apvienojušies pēc interesēm, tur nav problēmas. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Tiek minētas grūtības, ko sagādā valsts valodas likums, jo ir sarežģītāka materiālu izdošana krievu valodā:

- *Problēmas sagādā valodu likums. Mēs daudz riskējam, izdodot materiālus krievu valodā. (NVO centra nelietotāja)*

Ir dalībnieki, kas atzīst, ka krievu valodā runājošajiem ir vajadzīga īpaša uzmanība un ka tiek izrādīta īpaša pretimnākšana, jo tiek rīkoti pasākumi, kursi, semināri krievu valodā:

- *Latviešu valoda viņiem ir problēma. Ir tādi, kas latviski tiešām nesaprot. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Tās vecās tantes nevar vairs latviešu valodu iemācīties. Tādēļ mēs rīkojam kursus krievu valodā. (NVO centra nelietotāja)*
- *Mēs jau pat cenšamies būt tik demokrātiski un runāt to valodu, ko viņi saprot. Mums jāmēģina atrast tie kontakti. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Kopumā grupu dalībnieku vidū ir gan tādi, kas uzskata, ka sabiedriskās organizācijas dalās pēc tautības, gan tādi, kas uzskata, ka tas nav kritērijs un galvenais ir kopīgās intereses:

- *Kopā nāk, lai cīnītos par kaut ko, nevis viens pret otru. Sabiedriskās organizācijas jau apvieno tas, ka grib kopā darboties. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Ir specifiskas sabiedriskās organizācijas, kur tas nacionālais moments ir sevišķi uzsvērts, bet mēs nevaicājam pēc tautības, kad uzņemam savus biedrus. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *No sabiedriskajām organizācijām nekādi ierobežojumi netiek uzlikti, svarīgi ir tas, kā jūtās tas ienācējs, vai viņš spēj iekļauties latviski runājošā vidē. Jo*

tās dziesmas viņš nezin. Tie ritmi ir savādāki un jūtās viņš savādāk. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

- Mēs neko nešķirojam pēc tautībām. Un visi tiek, kā to lai saka, integrēti. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)

- NVO veidojas kā interešu grupas un parasti jau tās veidojas pēc tautības. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)

Pavisam cita emocionālā gaisotne, runājot par etniskajām attiecībām, ir krievu valodā organizētajā diskusijā. Tomēr līdzīgi, ka arī šeit galvenā uzmanība tiek pievērsta valodas jautājumam, īpaši valodas lietošanai NVO centra rīkotajos pasākumos. Sašutumu diskusijas dalībnieku vidū izsauc fakts, ka daudzos pasākumos nav nodrošinātas tulku iespējas krievu valodā, un viss pasākums netulkots noris latviešu valodā.

- Latviešu biedrības namā 1995.gada oktobrī nebija neviena vārda krieviski un nekas netika tulkots. Bet es personīgi uzskatu, ka organizācija ir radīta, lai cilvēki apvienotos, saprastu viens otru, draudzētos, lai likvidētu to spriedzi, kas mums ir sabiedrībā. Tā kā NVO pastāv visā pasaulē, lasot NVO centra biļetenu, esmu nonākusi pie secinājuma, ka integrācijai, apvienošanai, sapratnei [..], jāņem vērā, ka šeit dzīvo arī krievu cilvēki un ir krievu valoda. Citādi visur tikai latviešu valoda, angļu valoda, vācu valoda, bet krievu valoda tiek ignorēta. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

- Ļoti labi, ka Jūs izveidojāt šo organizāciju. Bet, ja Jūs gribat apvienot, nevis šķelt cilvēkus, tad cilvēkiem ir jārunā savā valodā, un visos pasākumos ir jābūt sinhronam tulkojumam. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

Runājot par etniskajām attiecībām, šajā grupā īpaši tiek uzsvērta dialoga un savstarpējās cieņas nepieciešamība organizācijās un sabiedrībā kopumā:

- Dialogs var veidoties tikai tad, ja ir abpusēja cieņa pret cilvēku, neskatoties uz tautību. Bez dialoga nevar uzzināt un saprast viens otru. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

Pie tam krievu valodas grupā izskan viedoklis, ka pretimnākšanai un iniciatīvai ir jānāk no latviešu puses:

- Tikai latvieši var mūs aizstāvēt, jo viņi ir saimnieki savā zemē. Cilvēkiem ir jāciena vienam otrs, savs tuvākais. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

Turpinot diskusiju par etniskajām attiecībām Latvijā, izskanēja viedoklis par nepieciešamību pēc abpusējas informācijas apmaiņas, kur kā iespējami varianti domu apmaiņai tiek piedāvātas atklātās diskusijas televīzijā vai radio:

- Jautājums ir, kā krievu problēmas "aiznest" pie latviešiem un latviešu - pie krieviem. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

- Ļoti laba ir doma par pārraidi TV vai radio, bet tā nedrīkstētu noritēt vienā valodā. Var nosēdināt vienu krievu un vienu latvieti, katrs runā savā valodā un ir subtiiri. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

Pievēršoties NVO centram un tā lomai etnisko attiecību jautājumu risināšanai, izskan doma, ka varbūt tieši NVO centram būtu jāorganizē šādas diskusijas par dažādām tēmām dažādu tautību vidū:

- Tādas diskusijas varētu organizēt NVO centra ietvaros, piemēram, reizi mēnesī. Noliek tēmu un kas vēlas - piedalās. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

Vērtējot NVO darbību, vairāki diskusijas dalībnieki ir sašutuši par to, ka NVO centra valdē nav neviena krievu tautības pārstāvja:

- NVO centra valdes ietvaros bija 27 cilvēki, bet tikai viena sieviete ar krievu uzvārdu. Mononacionāla sanāksme. Nezinu - kāpēc. Varbūt bija nepietiekama informācija. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

- Iepriekšējā valdē bija vairāk krievu cilvēku. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

Izskan arī pārmetumi NVO centram, ka NVO centrs par maz uzmanības pievērš krievu organizācijām, kaut kā apiet tās:

- Pastāv aktīvi darbojošās krievu organizācijas, bet kaut kā blakus NVO centram, pagrīdē, drusku par maz tās "aizķer". (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)

Kopumā krievu valodā organizētajā grupā izplatīts ir viedoklis, ka NVO centra uzdevums ir integrēt krievu un latviešu organizācijas, iepazīstināt viņas savā starpā, ko varētu veikt, veidojot diskusijas un savstarpējus kontaktus. Pie tam šajā procesā nedrīkstētu ignorēt krievu valodu.

Citās grupās, savukārt, dominē viedoklis, ka no sabiedrisko organizāciju puses nav nekādu ierobežojumu un nav etniska raksturu konfliktu, tomēr par šķērslī ideālai kopdarbībai var uzskatīt latviešu valodas zināšanas. Daudzas organizācijas dalās pieredzē par to, kādu pretī nākšanu tās izrāda, rīkojot pasākumus krievu valodā un runājot krievu valodā, bet arī norāda - tie, kas nespēj šajā vidē iekļauties, tie veido savas organizācijas.

Tātad galvenā problēma ir valodas jautājums un iespēja kontaktēties uz vienas valodas bāzes. Vairāki respondenti min arī mentalitātes un kultūras īpatnības, kas ierobežo iespēju piedalīties saviesīgos pasākumos (tradīciju un dziesmu nezināšana u.tml.).

Viedokļi par Latvijas likumdošanu attiecībā uz sabiedriskajām organizācijām

Visplašākās diskusijas par likumdošanu Latvijā un tās ietekmi uz sabiedriskajām organizācijām notiek NVO centra lietotāju "stipro" organizāciju vidū. Tomēr savas pārdomas šajā jautājumā pauž arī citu grupu pārstāvji. Visumā nevalstisko organizāciju aprindās likumdošana tiek uzskatīta par vienu no aktuālākajiem jautājumiem:

- Pašlaik gandrīz vissvarīgākais jautājums ir likumdošana. Vai vispār ir iespējams kaut ko izmainīt sabiedrisko organizāciju likumdošanā? ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

Izvērtējot pastāvošo situāciju, pirmkārt, tiek atzīmēts tas, ka esošā likumdošana nav sabiedrisko organizāciju attīstību veicinoša un nav labvēlīga sponsoru piesaistīšanai:

- Neko nopietnu pie esošās likumdošanas nevar iesākt. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- Reāli sabiedriskai organizācijai ir sasaistītas rokas, lai tās pašas varētu iegūt līdzekļus. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- Pagaidām likumdošana neieinteresē uzņēmējus kaut ko dot mums, jo faktiski viņi zaudē. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- Mums pietrūkst likumdošanas, kas atbalstītu ziedojumus sabiedriskajām organizācijām, ne velti visi fondi ir ārzemēs un Latvijā - nav. Jo Latvijā tiek faktiski atbalstīti četri fondi. Vairāk nav. (NVO centra nelietotāja)*
- Nav nekādu atlaižu, jo jāstrādā kā biznesa struktūrām. Vajag likumdošanā iestrādāt atlaides par sabiedrisko organizāciju darbību. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Ir arī diskusiju dalībnieki, kas iebilst pret atlaižu ieviešanu, pamatojot to ar piemēru no Krievijas, kur, slēpjoties aiz sabiedriskās organizācijas vārda, ērti var darboties neformālās noziedzīgās struktūras:

- Tieši šāda prakse bija Krievijā. Beigās visās sabiedriskajās organizācijās sēž mafija. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

Stiprās organizācijas pārstāvju vidū ir cilvēki, kas zina, ka top jauns likums par sabiedriskajām organizācijām un uzdod jautājumu:

- Vai tas atbilst sabiedrisko organizāciju interesēm? Kad mēs viņu varēsīm redzēt un apspriest? ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

Izplatīts viedoklis sabiedrisko organizāciju pārstāvju vidū ir par to, ka no likumdevēju puses ir pilnīga neizpratne par sabiedrisko organizāciju darbību:

- Forumā bija redzams, ka Saeimā par galveno uzskata biedru reģistrāciju un biedru naudas uzskaitīšanu. Daži sāk pat funkcionēt, varbūt vispār aizliegt NVO ekonomisko darbību. Ja likumdevēji domā par tādām izmaiņām, - tas pat komentārus neprasa. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- Saeimā pasaka, ka izmaiņas sabiedrisko organizāciju likumā nav vajadzīgas... ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- Likums jāveido no kopīgas stratēģijas - vai valstij ir vajadzīgas sabiedriskās organizācijas? Bet mums jau valstī tādas stratēģijas nav. (NVO centra nelietotāja)*

Cita problēma, kas ir aktuāla gan “stiprajās”, gan arī citās organizācijās, ir par sabiedrisko organizāciju īpašumu pārmantošanas tiesībām, kuras pēc neatkarības atgūšanas netika atjaunotas:

- *Netiek risināts jautājums par sabiedrisko īpašumu. Pastāv uzskats, ka tie ir afēristi, kas grib šos īpašumus dabūt atpakaļ. (“Vājā” organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Neviens nav ieinteresēts tur kaut ko mainīt, kamēr notiks privatizācija. Un tad jau būs par vēlu. (“Vājā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Sašutumu “stipro” organizāciju vidū izsauc esošajā likumā paredzētā pāriešana uz SIA, ja sabiedriskajai organizācijai ir lielāki ienākumi par Ls 8.5 tūkstošiem gadā:

- *Kā tas būs SIA “Sarkanais Krusts”? (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Neizpratni izraisa arī tas, ka tiek ierobežots iespējamo algoto darbinieku skaits: “piecu algoto darbinieku rāmīši”. Esošais likums arī nosaka to, ka sabiedriskās organizācijas nekādā veidā nevar tikt finansētas no valsts budžeta, kas arī rada problēmas dažām nevalstiskajām organizācijām:

- *Par sabiedrisko organizāciju likumu. Tas tieši nosaka, ka sabiedriskās organizācijas nedrīkst subsidēt no valsts budžeta nekādā veidā. Kur mēs tikai griežamies - tur mums to parāda. (NVO centra nelietotāja)*

Attiecībā uz NVO centra iespējām risināt ar likumdošanu saistītos jautājumus dažu grupu dalībnieku vidū sastopams pesimisms un neticība, tomēr kopumā grupu dalībnieki uzskata, ka tieši centram ir jādarbomas šajā jomā, jo vienai organizācijai vispār ir neiespējami kaut ko panākt. Citi izteica domu, ka centrs jau arī šobrīd kaut ko dara, tikai trūkst informācijas par aktivitātēm likumdošanas uzlabošanā:

- *Kamēr likumdošanu neizmainīs - nekas nebūs. Domāju, ka centrs kaut ko dara arī šīs likumdošanas labā, vienkārši mēs nezinām. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Bet viņi jau neko nevar darīt. Viņiem nav iniciācijas tiesības. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Grūti ir kādas izmaiņas panākt, bet viena organizācija neko nevar izdarīt. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Esmu dzirdējusi, ka NVO centrs mēģina bīdīt un dibināt komisijas. Bet mēs pārējie nezinām, kur kaut kas mūsu labā tiek darīts. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Konkretizējot, ko tieši NVO centrs varētu darīt, grupu dalībnieki pauž viedokli, ka NVO centram vajadzētu apkopot visus likumdošanas trūkumus, kas skar sabiedriskās organizācijas, un iesniegt Saeimā likumu pretrunu labojumus:

- *NVO centrs varētu uzņemties koordinatora lomu likumdošanas jautājumā un izstrādāt savus ieteikumus, ko vajadzētu šai likumā mainīt, kas tur būtu jāiekļauj, un iesniegt Saeimā. Nav jau teikts, ka vienmēr nekas netiks ņemts vērā. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Vajadzētu izveidot likumdošanas iniciatīvas grupu pie centra, kas izstrādātu priekšlikumus Saeimas kancelejai, komisijām. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Turpinot ieteikumus, izskan viedoklis, ka vispār ir nepieciešama informācija par to, kādi likumprojekti šobrīd tiek izskatīti:

- *Centra juristei vai vēl kādam cilvēkam ir jārada iespēja, lai tie likumu projekti būtu pieejami. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Kopumā var secināt, ka:

1) NVO pārstāvju vidū nav informācijas par līdzdalības kanāliem likumu pieņemšanas procesā, un visās nepilnībās tiek vainota valsts;

2) NVO pārstāvju vidū dominē viedoklis, ka NVO centram būtu jāuzņemas koordinējoša loma likumdošanas jautājumā, kas varētu izpausties sekojoši:

- apkopojot sabiedrisko organizāciju viedokļus par nepilnībām likumdošanā, kas attiecas uz sabiedriskajām organizācijām, un izstrādājot likumu labojumus, kas pēc tam tiek iesniegti Saeimā;

- nodrošinot NVO centra lietotājus ar informāciju par tām izmaiņām likumdošanā, kas attiecas uz sabiedriskajām organizācijām, kā arī informējot par Saeimā izskatīšanā esošajiem likumiem.

NVO attiecības ar valsti un pašvaldībām

Jau runājot par likumdošanas nepilnībām, grupu diskusijas dalībnieki atzīmē savu neapmierinātību ar attiecībām ar valsti; īpaši tas parādās dažās grupās (NVO lietotājas stiprās organizācijas un grupa krievu valodā), stāstot konkrēti par savu pieredzi sadarbībā ar valsts un pašvaldību institūcijām:

- *Valsts un pašvaldības nevēlas redzēt tās sabiedriskās organizācijas... ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Sabiedriskās organizācijas ir neaizsargātas pret valsti un pašvaldībām, sevišķi grūti ir mazākām organizācijām. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Sabiedriskās organizācijas veic valsts darbu par velti. Labākais gadījums, ja valsts kaut ko piemet. Attiecības valstij ar sabiedriskajām organizācijām nav visai korektas. (NVO centra nelietotāja)*

Daudziem grupu dalībniekiem šķiet, ka no valsts un pašvaldību puses trūkst sapratnes, kas ir sabiedriska organizācija, sarūgtina tas, ka ar sabiedriskajām organizācijām nerēķinās, tās neuzklausa:

- *Smaga pieredze. Ar pašvaldībām vēl nebija tik smagi, bet ar valsti... Es jutos kā futbolbumba starp 11 spēlētājiem. Staigāju pa apli 2 gadus, kamēr pierādīju sevi. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Vairākās grupās izskan doma, ka sabiedriskās organizācijas lielā mērā padara valsts nepadarītos darbus - aizpilda tukšos robus, tādēļ valstij vajadzētu atvēlēt līdzekļus NVO, jo tās lielā mērā pilda valsts funkcijas:

- *Sabiedriskajām organizācijām vajadzētu dotācijas no valsts. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Jābūt lielākām diskusijām ar valsts un pašvaldību pārstāvjiem. Lai mūsu lēmumi un vēlmes būtu aktuālas ierēdņiem un pašvaldību darbiniekiem. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Kā ieteikumu, kad meklēt palīdzību pie valsts, iesaka laiku pirms vēlēšanām, jo tad lielāka iespēja, ka neatteiks palīdzību:

- *Vēlēšanu vilnī NVO var daudz ko panākt. Tas ir tas periods, kad ir auglīga augsne un var daudz ko panākt. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Tomēr nevar teikt, ka sabiedrisko organizāciju vidū ir tikai negatīvas atsauksmes par sadarbību ar valsts un pašvaldības iestādēm. Pozitīvas atsauksmes izskan par konkrētu sadarbību, piemēram, ar Rīgas domi, atsevišķām Labklājības ministrijas nodaļām, Kultūras ministriju, Tukuma pašvaldību, Valsts jaunatnes iniciatīvas centru, Uzņēmumu reģistru un citām. Ir organizāciju pārstāvji, kas atzīst, ka pašvaldības, piemēram, ir ieinteresētas informācijā, ko var sniegt NVO.

Daudzi dalībnieki stāsta, ka lielā mērā izmanto valsts iestāžu telpas, komunikāciju pakalpojumus, neveicot komunālos un citus maksājumus, līdz ar to, var teikt, ka sadarbība ar valsti un pašvaldībām ir ļoti daudziem, pie tam tā pēc likuma iespējams uzskatāma par nelegālu.

Aplūkojot NVO centra lomu šajā jautājumā, grupu dalībnieki izsakās, ka NVO centram vajadzētu mācīt organizācijām "lobēt" pašvaldībās un valdībā, kā arī palīdzēt organizēt sasaisti ar valsts un pašvaldību organizācijām, informējot par piekļūšanas

kanāliem valsts un pašvaldību organizācijām un organizējot kursus par to, kā strādāt ar valsts struktūrām.

Svarīgi būtu arī informēt par esošo gan veiksmīgo, gan - jo īpaši - par neveiksmīgo sadarbību ar pašvaldībām un valsts iestādēm, ko varētu darīt ar NVO centra avīzes palīdzību:

- Viņiem vajadzētu rakstīt NVO avīzē par ne tikai biedrību sasniegumiem, bet par faktisko stāvokli - tur iežmiedz, tur iegriež, to neiedod un tml. Tieši publicēt kritisku materiālu par valsts un pašvaldību organizāciju attieksmi pret nevalstiskajām organizācijām. Citi izlasīs un tā nedarīs. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)

NVO nozīme pilsoniskas sabiedrības veidošanās procesā, sabiedrības iesaistīšanās sabiedriskajās organizācijās

Izpratne par pilsonisku sabiedrību lielākās daļas grupu dalībnieku apziņā saistās ar 3.sektoru - nevalstiskajām organizācijām, tomēr uzreiz tiek arī atzīmēts, ka pilsoniskā sabiedrība līdz ar trešo sektoru ir tikai veidošanās, tapšanas stadijā, tādēļ nevalstiskajām organizācijām būtu nepieciešama palīdzība no valsts:

- Tīri teorētiski pilsoniskas sabiedrības stūrakmens ir šīs sabiedriskās organizācijas, tieši šī spēja nodibināt savu organizāciju, darboties tajā un sekmīgi darboties. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- Sabiedriskās organizācijas ir pamats pilsoniskai sabiedrībai. Bet pilsoniskās sabiedrības veidošanās pie mums tikai sākās. Un bez atbalsta no valsts, nekas nevar būt. (NVO centra nelietotāja)*

Vairāki pētījuma dalībnieki atzīst, ka gan sabiedrībā kopumā, gan arī pašu sabiedrisko organizāciju pārstāvju vidū nav pietiekamas izpratnes par sabiedrisko organizāciju būtību un potenciālo spēku:

- Mēs neesam nonākuši pie tā, ka sabiedriskās organizācijas ir tas ceļš, kā katram pilsonim izteikt savas domas un vēlmes. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- Pašlaik mēs vēl nejūtamies kā 3.sektors. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Šeit izskan arī viedoklis, ka sabiedriskās organizācijas un viss trešais sektors attīstīsies kampaņveidīgi un "no augšas" organizēti:

- Es domāju, ka tā būs kampaņa. Ja ceļā uz ES atzīs, ka tās organizācijas ir vajadzīgas, tad būs sabiedrisko organizāciju uzplaukums, kad visi atzīs sabiedriskās organizācijas. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Kopumā visās grupās ir vienots viedoklis par to, ka līdzdalības pakāpe sabiedriskajās organizācijās ir ļoti zema. Brīvprātīgo piesaistīšana tiek vērtēta kā sarežģīta visās grupās, lielākā daļa atzīst, ka viņi paši ir brīvprātīgie un ka ļoti grūti ir atrast cilvēkus, kas gribētu darboties:

- Cilvēki ir neaktīvi un paši vainīgi pie tā. Sabiedrībā valda tāds pesimisms. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

- Darbs ir daudz, tikai maz atbalstītāju. (NVO centra nelietotāja)
- Mēs paši esam brīvprātīgie. Viss tiek darīts pārliecības pēc. (NVO centra nelietotāja)

Grupu dalībnieki ir vienoti uzskatā, ka ļoti lielas pūles ir jāpieliek, lai veidotu piedalīšanās motivāciju - jāpanāk, lai cilvēki būtu ieinteresēti darboties:

- Kaut kā ir jāpasaka paldies. Jārada labi darba apstākļi cilvēkiem. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)
- Jāpanāk, lai kopā būtu jautri un interesanti. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)
- Neviens neko nedara tāpat. Vajag kaut ko pretī. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)
- Mēs cenšamies, lai cilvēkiem, kā brīvprātīgajiem nebūtu zaudējumu. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)
- Ja ir kaut mazākais pamudinājums - šokolāde, apsveikums - uzreiz ir cilvēku pieplūdums. (NVO centra nelietotāja)

Par galveno iemeslu, kādēļ cilvēki tik nelabprāt iesaistās sabiedriskajās organizācijās, tiek minēts zemais labklājības līmenis un patērētāju sabiedrības, kas orientēta tikai uz materiālu labumu iegūšanu, veidošanās. No šejienes arī diezgan liela bezcerība un pesimisms dažu dalībnieku vidū:

- Pamatjautājums ir - ko tas man dos? Tieši - kādu finansiālu labumu. Tādēļ ar to brīvprātību ir kā ir. (NVO centra nelietotāja)
- Sabiedrība ir sākusi stipri slāņoties un neviens neko vairs negrib darīt par brīvu. Tie cilvēki, kas kaut ko velk - tie velk. Ja viņus neatbalstīs - tad tālāk ir bezdibenis. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)
- Ļoti grūti atrast darboties gribošus cilvēkus. Ir izveidojusies tāda patērētāju pieeja - man pienākas, man vajag...("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)
- Par pensionāriem. Cilvēkiem ir pazudusi jebkāda interese kontaktēties. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)
- Sabiedriski politiskā atmosfēra ir nelabvēlīga sabiedriskai darbībai, jo cilvēki, pirmkārt, ir palikuši ļoti ciniski attiecībā pret likumu, un jauniešu vidū ļoti liels ir mantas cenzs. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)
- Visi cilvēki ir aizņēmti ar naudas pelnīšanu. (NVO centra nelietotāja)
- Tikai neliela daļa cilvēku ir vispār sabiedriski orientēti. Visur ir pasivitāte. Varbūt tas arī zemās nodrošinātības dēļ, no šejienes tas kūtrums. Visumā sabiedrības aktivitāte ir ļoti, ļoti zema. (NVO centra nelietotāja)

Vieglāk līdzdalībā iesaistīt esot jauniešus, kam ir daudz laika, kas neko neprot, kam nav draugu, bet tas parasti esot uz īsu laiku:

- Skolnieki nāk un iesaistās. Tas reti ir uz ilgu laiku. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)
- Jaunieši, kam interese, kam nav draugu, kas grib kaut ko darīt. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)
- Mūsu organizācijā pamatā strādā studenti. Mēs it kā veicam izglītības darbu. Tiklīdz tas students kļūst aktīvs un zinošs, viņš iet tur, kur var saņemt algu. Pie mums nāk studenti, kas nevar atrast darbu. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)

Analizējot līdzdalības un izpratnes trūkuma cēloņus, daudzi grupu dalībnieki uzsver laika faktoru sabiedrisko organizāciju attīstības procesā, atzīmējot, ka nevar gribēt visu uzreiz un ir nepieciešama pakāpeniska attīstība:

- *Mainās izpratne par sabiedriskajām attiecībām un vērtībām. Mainās visa tā motivācija. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Sabiedriskajām organizācijām no sākuma ir jāveic izglītojošais darbs. Tā ir kaut kāda misija tiem cilvēkiem, kas kaut ko dara. Mainīsies ekonomiskā situācija, mainīsies arī attieksme. ("Vājā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Tomēr esošā situācija tiek vērtēta diezgan negatīvi, jo trūkst gan finansiālo resursu ("Brīnišķīgas idejas kā pret klinti atsitas pret finansiālo nespēju"). (NVO centra nelietotāja)), gan cilvēcisko resursu, un arī paši lielākie aktīvisti atzīst, ka ļoti grūti ir strādāt sabiedriskajās organizācijās, jo šis ir darbs ārpus oficiālā darba laika - vakaros, pusdienlaikā, sestdienās un svētdienās, tādēļ arī pašu iniciatīvu bremsē laika trūkums.

Attiecībā uz NVO centru daži grupu dalībnieki iesaka NVO centram papētīt, kā iesaistīt brīvprātīgos, kā arī uzskata, ka NVO centrs varētu uzņemties arī pašu nevalstisko organizāciju, trešā sektora popularizētāja lomu:

- *NVO varētu uzņemties to lomu - padarīt tautā populāras nevalstiskās organizācijas, līdz ar to tām būtu stabilāka loma valsts politikā. ("Stiprā" organizācija, NVO centra lietotāja)*

Krievu valodā organizētajā grupā izskan doma, ka NVO centrs demokrātiskas sabiedrības veidošanas procesā varētu darboties kā latviešu un krievu kopienas integrētājs, bet jo īpaši uzņemoties krievu un latviešu nevalstisko organizāciju integrēšanas procesa organizēšanas lomu:

- *NVO centra mērķis ir demokrātiskas sabiedrības veidošana. Mēs runājam par krievu integrāciju, jānotiek arī latviešu integrācijai. Integrācijai jābūt abpusējai. (NVO centra lietotāja, grupa krievu valodā)*

Kopumā var teikt, ka saskaņā ar nevalstisko organizāciju pārstāvju uzskatu Latvijā trešais sektors ir samērā neattīstīts un sabiedrības aktivitāte līdzdarboties vērtējama kā ļoti zema. Situāciju raksturo arī parādība, ka viens cilvēks ir iesaistījies vairākās organizācijās, tātad ir daži entuziasti, bet pārējie ir samērā pasīvi.

Zemās aktivitātes galvenais iemesls ir cilvēku zemais dzīves līmenis un nepieciešamība lielāko daļu laika veltīt iztikas līdzekļu sagādei. Liela nozīme ir arī tam, ka nevalstiskās organizācijas Latvijā ir sākušas veidoties salīdzinoši nesen un ir nepieciešams laiks, lai sabiedrībā rastos izpratne par nevalstisko organizāciju nozīmi sabiedrības dzīvē.

Attiecībā uz NVO centru izskan doma, ka NVO centram ir vairāk jāpievēršas nevalstisko organizāciju popularizēšanai un nevalstisko organizāciju savstarpējai integrācijai, palīdzot veidot kontaktus un diskusijas.

Nevalstisko organizāciju pašraksturojums un salīdzinājums

Stāstot par savas organizācijas darbību un struktūru, var teikt, ka lielākajai daļai organizāciju pārstāvju, kas piedalās grupu diskusijās, reizi vai divas gadā notiek valdes sēdes ar revīziju. “Stiprajās” organizācijās vidēji reizi mēnesī notiek dažādas konferences, valdes sēdes. Kopumā organizāciju struktūra atšķiras galvenokārt no to lieluma. Pamatā organizācijas raksturo savu darbību kā demokrātisku:

- *Viss notiek ļoti demokrātiski. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Cenšamies paplašināt savu demokrātiju. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Raksturojot savu darbību, vairāki grupu diskusiju dalībnieki uzsver, cik ļoti svarīgi ir regulāri atskaitīties un organizēt sanāksmes un kongresus, jo tas pierāda, ka organizācija tiešām darbojas:

- *Apmācībās vajadzētu uzsvērt, cik tas ir svarīgi, lai reizi gadā būtu tāds kongress, konference, sapulce. Jo tas ir ļoti svarīgs faktors. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Ja revīzijas komisija ir bijusi un nolasa savu ziņojumu, un ir biedri, kam nolasīt, tas liecina par kārtību. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Vieglāk šajā ziņā esot starptautiskajām organizācijām, vai tām organizācijām, kas saņem ārzemju grantus, jo tas paredz regulāru atskaišu veikšanu, kas līdz ar to organizē un sakārto darbu organizācijā. Bet izskan arī pārmetums, ka neviens nekontrolē sabiedrisko organizāciju darbību:

- *Neviens, piemēram, nav izsekojis, cik organizācijās nav notikušas gada sapulces, nav pārvēlēta valde, cik organizācijas ir krīzes situācijas priekšā, kur viens organizācijas vadītājs izrīkojas ar visu - sākot ar ziedojumiem, bankas kontiem un tā tālāk. Tā ir lieta, kas vispār nav apspriesta, bet savstarpējās sarunās ir ļoti sasāpējusi, kas, es domāju, diskreditē visu mūsu sabiedrisko organizāciju kustību. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Tomēr kopumā visās organizācijās, kas piedalās grupu diskusijās, iekšējā struktūra ir samērā organizēta, jo atbilstoši organizācijas specifikai tiek izstrādāti stratēģiskie plāni, kādi uzdevumi būtu veicami, tāpat lielākajā daļā organizāciju notiek ikgadēja atskaitīšanās par paveikto un valdes vēlēšanas.

Runājot par pieredzes iegūšanu, var teikt, ka pieredzes iegūšanas process noris dažādi, tomēr kā svarīgākā tiek atzīmēta reālā praktiskā pieredze, kas tiek gūta, strādājot Latvijā:

- *Bez praktiskas darbošanās tās grāmatas neko nelīdz.. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Vairāki grupu dalībnieki atzīst, ka pirmo pieredzi guvuši pionieru un komjaunatnes organizācijās:

- *Tās rutīnas, kas bija agrāk un ko mēs gribējām atmest, ir vajadzīgas. Katrai sapulcei vajadzīgs ir reglaments, sapulces vadītājs. Faktiski biedrībās jau ir tas pats. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Citi daudz ko ir iemācījušies dažādosursos un semināros Latvijā, bet daudzi mācījušies ir no ārzemju partneriem un organizācijām:

- *Galvenā informācija ir iegūta sadarbojoties ar partneriem ārzemēs. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

- *To, ko es iemācījosursos “Biedrības tehnikas” - tas ir pamats - tad jau cilvēks zina tālāk meklēt. Atbrauc uz to pašu NVO centru - uz vieniem kursiem, uz otru semināru. Bet sākumā jau nav sapratnes. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Ārzemēs viņi ir izdevuši daudz skaistu materiālu, kā to dara. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Savas zināšanas esam ieguvuši no citām organizācijām, skatoties, kā citi strādā. Gan arī braucot uz ārzemēm - skatāmies pozitīvos punktus citās organizācijās un mēģinām tos pielāgot sev. (“Vājā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Kopīgas visām organizācijām ir sūdzības par informācijas trūkumu, koordinācijas, resursu, darbinieku un laika trūkumu.

Iespējamo palīdzību šajos jautājumos sabiedrisko organizāciju pārstāvji lielā mērā sagaida tieši no NVO centra, pirmkārt un galvenokārt, tieši informācijas un koordinācijas ziņā.

NVO centra koordinējošā loma sevišķi nepieciešama būtu jaunajām organizācijām, kuras varētu sūtīt darbiniekus mācīties pie pieredzējušākām organizācijām, kā arī tajās nozarēs, kur ir ļoti daudz organizāciju ar vājiem savstarpējiem sakariem, jo daudzi atzīst, ka pastāv kopēji plāni un projekti, bet kopumā trūkst koordinācijas organizāciju vidū:

- *Manuprāt, sabiedrisko organizāciju, kas strādā vienā nišā, ir ļoti daudz. Vajadzētu iet uz konsolidāciju, apvienošanas. (“Vājā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Kopumā organizāciju pārstāvji atzīst, ka daudzās neveiksmēs un trūkumos ir paši vainīgi, jo nav gājuši ar savām problēmām un tās stāstījuši tālāk:

- *Mūsu kļūda ir, ka mēs neesam gājuši ar savām problēmām. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Paši esam pārāk aizņēmti vai kūtri. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*
- *Vajag pašiem organizēt un teikt, ka grib. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Vispārīgi raksturojot būtiskākās atšķirības organizēto grupu vidū, var teikt, ka īpaši izceļas “stiprās” organizācijas. “Stipro” organizāciju pārstāvjiem ir jūtama darba pieredze un varēšana, lietišķība atbildēs un augstāka kompetences pakāpe atbildēt uz jautājumiem. “Stiprās” organizācijas var vērtēt kā optimistiskās, pašapzinīgākas:

- *Visi ir entuziasma pārpilni. Ieinteresēti. Un, kamēr ir interesanti, viss notiek. (“Stiprā” organizācija, NVO centra lietotāja)*

Lielāks pesimisms un bezcerība, kopumā raksturojot sabiedrisko organizāciju un savas organizācijas stāvokli, vērojams tieši “vājo” organizāciju pārstāvju grupu vidū. NVO centra nelietotāju vidū, savukārt, sastopama lielāka individuālisma tendence, šīs organizācijas (ar izņēmumiem) neizjūt nepieciešamību pēc plašākas sadarbības ar NVO centru, ir mazāk informētas par nevalstisko organizāciju pasākumiem, vairāk orientētas uz problēmu - kā piesaistīt līdzekļus ar projektu rakstīšanas palīdzību. Savukārt, grupā, kas notika krievu valodā, kā galvenā problēma izvirzījās etniskās attiecības un valodas jautājums NVO sektorā.

Diskusijas plāns¹

Ievads

Mērķis: Nepieciešamās formalitātes saskaņā ar ESOMAR noteikumiem par sociālajiem un tirgus pētījumiem.

1. Kas mēs esam un ko mēs darām
  - Mēs atrodamies Baltijas Datu namā un Jūs esat dalībnieki vienā no grupu diskusijām, kas tiek oragnizētas pētījumam par Nevalstisko Organizāciju Centra darbu.
2. “Spēles noteikumi”
  - Mūs interesē Jūsu domas un viedoklis saistībā ar šiem jautājumiem, tāpēc lūdzam Jūs izteikt Jūsu personīgo viedokli brīvi un bez bailēm. Nebaidieties, ja tas nesakrīt ar citu domām, šeit nav pareizu vai nepareizu atbilžu.
  - Lūdzam izteikties pa vienam.
  - Ja ir nepieciešamība, varat pārtraukt moderatoru un uzdot viņam jautājumus.
3. Ieraksta / novērošanas nepieciešamība un garantija par konfidencialitāti
  - ieraksta tehnika tiek izmantota, lai tiktu piefiksēts viss šeit runātais un to pēc tam varētu izmantot, apkopojot dažādu grupu rezultātus,
  - viss, ko Jūs teiksit, tiks izmantots apkopotā veidā un nekur neparādīsies Jūsu izteikumi kopā ar Jūsu vārdu.

Iesildošā diskusijas daļa

Mērķis: Iepazīšanās ar respondentiem, to sociālā statusa noteikšana. Grupas dalībnieku atrašanās.

Svksim ar to, ka iepazīsimies viens ar otru, nosaucot savu vārdu. Pastāstiet īsi katrs par sevi un to, kādu organizāciju Jūs pārstāvat.

NVO centra misija un mērķi. NVO pakalpojumu novērtējums

Mērķis: Uzzināt, respondentu informētību un priekšstatus par NVO centra misiju un mērķiem, NVO centra sniegto pakalpojumu vērtējumu, NVO centra nozīmi.

1. Mēs šeit esam sanākuši, lai apmainītos ar viedokļiem par NVO centra darbību. Kādi, Jūsaprāt, ir NVO centra izvirzītie mērķi un misija? Un kādai tai vajadzētu būt?
2. Kā Jūs vērtētu NVO centra piedāvāto servisu - gan informatīvo, gan tehnisko, gan konsultatīvo? Kādi pakalpojumi ir pietiekoši un kādi trūkst?
3. Kā Jūs vērtētu NVO centra darbiniekus no profesionālā viedokļa? Vai ir jūtama šo darbinieku sapratne par NVO vajadzībām? Vai viņi spēj Jums palīdzēt, kad Jūs pie viņiem griežaties?
4. Kāda ir Jūsu attieksme pret maksas pakalpojumu ieviešanu? Kā tas ietekmētu Jūsu organizācijas sadarbību ar NVO centru?
5. Vai Jūsu organizācija ir apmierināta vai neapmierināta kā NVO centra lietotāja? Kādi būtu iemesli, kas liktu atteikties no NVO centra lietotāja statusa?

---

¹ NVO centra nelietotājiem diskusijas plānā bija nelielas izmaiņas jautājumos par NVO centra pakalpojumu izmantošanu.

6. Kā Jūsu organizācijas darbību ietekmē NVO centrs? Ko Jūs domājat par centra līdzi šim rīkotajiem pasākumiem (forumu, izglītības programmu, semināriem, reģionāliem sektoriem)?
7. Kā Jūsu organizācija saprot etnisko integrāciju NVO sektorā? Kā šis process varētu norisināties? Kāda loma tajā varētu būt NVO centram? Vai dotajā brīdī centrs veicina vai neveicina integrāciju?

Turpinājumā jautājumi par pilsoniskas sabiedrības izpratni un konsolidēta NVO sektora veidošanos

8. Kā Jūsu organizācija saprot jēdzienu “demokrātiska, pilsoniska sabiedrība”? Ar ko tas asociējas? Kāda ir Jūsu organizācijas vieta un loma šajā procesā vai arī Jūs tajā neapņematies iesaistīti?
9. Kā Jūs izprotat jēdzienu *konsolidēts NVO sektors*? Vai uz doto brīdi tāds eksistē vai neeksistē? Kāpēc jā vai nē? Ko NVO centrs tur varētu darīt?
10. Kā Jūs izjūtat sadarbību ar citām nevalstiskām organizācijām (pa sfērām, pa reģioniem)? Kā tā izpaužas? Vai tā veicina jautājumu risināšanu vai, gluži pretēji, rada neveselīgu sacensību garu?
11. Kāda ir bijusi Jūsu organizācijas pieredze kontaktos ar centrālām vai pašvaldību institūcijām? Vai tā ir bijusi produktīva vai, gluži pretēji, problemātiska, saistīta ar nesaskaņām un konfliktiem?
12. Kāda ir bijusi Jūsu organizācijas sadarbība ar masu medijiem? Kāda - ar mērķa grupām?
13. Kāda ir bijusi Jūsu organizācijas sadarbība ar privāto sektoru?
14. Kā NVO centrs var pozitīvi ietekmēt procesus, kas iepriekš tika apspiesti - savstarpējo sadarbību, sadarbību ar varas iestādēm, masu medijiem, mērķa grupām, privāto sektoru?

Jautājumi par nevalstisko organizāciju attīstību un esošās vides ietekmi uz to darbību

15. Kas visvairāk traucē organizācijas darbību? Kāda situācija ir izveidojusies ar likumdošanu - vai tā veicina vai kavē nevalstisko organizāciju darbību? Vai kaut kas tiek darīts, lai to izmainītu? Kā likumdošanu varētu ietekmēt, tai skaitā arī NVO centrs?
16. Kā organizācijas darbību ietekmē zemais sabiedrības aktivitātes līmenis? Vai nevalstiskās organizācijas ir ieinteresētas sabiedrības pasivitātē vai aktivitātē? Kas būtu darāms, tai skaitā arī NVO centram, lai paaugstinātu sabiedrības aktivitāti?
17. Vai organizācijas pastāvēšanas laikā ir bijušas kādas pozitīvas izmaiņas vidē, kas sekmējušas un atvieglojušas NVO darbību? Ja jā, tad kādas?

Jautājumi par organizāciju iekšējās darbības specifiku

- 18. Raksturojiet Jūsu organizācijas stiprās un vājās puses. Vai pastāv iekšējā demokrātija? Kur un kā ir iegūtas zināšanas par nevalstiskas organizācijas darbošanās principiem? Kādi ir organizācijas resursu avoti?**
- 19. Pastāstiet par organizācijas darbību - vai tiek piesaistīti organizācijas darbībā brīvprātīgie? Vai tiek sastādīts stratēģiskais plāns, izvērtēti sasniegumi, izstrādāti to kritēriji? Kādas apmācības vēl vajadzētu?**
- 20. Apkopojot iepriekš teikto, kā Jūs kopumā vērtējat pašreizējo NVO centra darbību? Un kādas būtu Jūsu rekomendācijas nākotnei?**